

ภาคผนวก

ตัวอย่างคำถาม-คำตอบ มาตรฐานต่าง ๆ

ตัวอย่างคำถาม มาตรา 1012

- ข้อ 1. กรณีดังต่อไปนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า เป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน หรือไม่
- ก. ผู้แต่งหนังสือตกลงกับเจ้าของโรงพิมพ์ ให้พิมพ์หนังสือเล่มหนึ่งที่ตนแต่งขึ้น โดยตกลงกันว่า ขายได้เงินเท่าไร จะนำเงินทั้งหมดนั้นมาแบ่งคนละครึ่ง
- ข. นายเก่ง ชวนนายกล้าลงทุนปลูกอ้อย นายกล้า มอบเงินให้นายเก่งไปลงทุน 10,000 บาท โดยมีข้อตกลงกันว่า เมื่อขายอ้อยแล้วนายเก่งจะต้องชำระเงิน 10,000 บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยอีก 15% ต่อปีให้นายกล้า หรือถ้าอ้อยมีกำไรดี นายกล้ามีสิทธิจะเลือกเอาส่วนแบ่งกำไรจากการขายอ้อยจากนายเก่ง ครึ่งหนึ่งก็ได้

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 1012 บัญญัติว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น” จากหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนนั้น มีลักษณะดังนี้

1. ต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป
2. ต้องมีการตกลงกัน
3. มีการเข้าหุ้นกัน ซึ่งหุ้นนั้นแบ่งแยกได้เป็น 3 อย่างคือ
 - 3.1 เงินสด
 - 3.2 ทรัพย์สินอย่างอื่น ทั้งอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์
 - 3.3 แรงงาน
4. เพื่อกระทำการกิจการ
5. กิจการนั้นเป็นกิจการร่วมกัน โดยมีเจตนาร่วมกัน ดังนี้
 - 5.1 มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน กล่าวคือร่วมกันในการได้กำไรและการขาดทุนนั่นเอง
 - 5.2 ในการจัดการและการดูแลครอบงำ การจัดการ
 - 5.3 ในกิจการอันร่วมกัน
6. ด้วยความประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

วินิจฉัย กรณีตามปัญหาในข้อ ก. ผู้แต่งหนังสือตกลงกับเจ้าของโรงพิมพ์ ให้พิมพ์หนังสือเล่มหนึ่งที่ตนแต่งขึ้น โดยมีข้อตกลงกันว่า ขายได้เงินเท่าไรก็นำเงินทั้งหมดนั้นมาแบ่งคนละครึ่ง ข้อตกลงดังกล่าวมิใช่เป็นเรื่องการแบ่งปันกำไรโดยรายได้นี้อาจเป็นทั้งทุนและกำไรรวมกันอยู่ หรือบางทีก็อาจขาดทุนก็ได้ จึงไม่เข้าลักษณะของสัญญาเข้าหุ้นส่วนกันตามองค์ประกอบข้อที่ 6 และนอกจากนี้ยังปรากฏว่าผู้แต่งหนังสือมิได้ดำเนินกิจการร่วมกันกับ

เจ้าของโรงพิมพ์ ทั้งในการร่วมกันจัดการและในการควบคุมดูแลการจัดการแต่ประการใด จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ในข้อที่ 5 ดังนั้นสัญญาดังกล่าวจึงมิใช่สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน

ตามปัญหาในข้อ ข. ข้อความที่ว่า เมื่อขายอ้อยแล้ว นายเก่งจะต้องชำระเงิน 10,000 บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยอีก 15% ต่อปี ให้นายกล้า หรือถ้าอ้อยมีกำไรดี นายกล้ามีสิทธิเลือกเอาส่วนแบ่งกำไร จากการขายอ้อยจากนายเก่งครึ่งหนึ่งก็ได้ ข้อความนี้แสดงว่านายเก่งกับนายกล้าไม่ได้ร่วมกันเข้าหุ้นส่วนแต่ประการใด ถือเป็นเพียงการกู้ยืมเงินกันเท่านั้น โดยผู้ให้กู้มีสิทธิเลือกเอาดอกเบี้ยร้อยละ 15 บาทต่อปี หรือมีสิทธิเลือกเอาส่วนแบ่งกำไร จากการขายอ้อยจากผู้กู้ครึ่งหนึ่งก็ได้ และยังปรากฏว่านายกล้ามิได้ดำเนินกิจการร่วมกับนายเก่ง ทั้งในการจัดการและในการควบคุมดูแลการจัดการแต่อย่างใด จึงไม่เข้าองค์ประกอบในข้อที่ 5 สัญญาดังกล่าวในข้อ ข. นี้ จึงมิใช่สัญญาเข้าหุ้นส่วนกัน

สรุป สัญญาในข้อ ก. และข้อ ข. มิใช่สัญญาเข้าหุ้นส่วนกัน

ข้อ 2 นายเก่งและนายกล้าได้ตกลงกันด้วยวาจา จะประกอบธุรกิจรับส่งคนโดยสารร่วมกัน โดยนายเก่งเป็นผู้ออกเงินซื้อรถยนต์สองแถว ส่วนนายกล้าจะเป็นผู้ขับ เก็บผลประโยชน์ได้เท่าไรจะแบ่งกันคนละครึ่ง แต่ถ้าขาดทุนนายกล้าจะเป็นผู้ออกส่วนที่ขาดทุน แต่เพียงผู้เดียว วันหนึ่งนายกล้าได้ขับรถยนต์เพื่อรับจ้างขนส่งคนโดยสารตามปกติ รถยนต์ที่นายกล้าขับได้เสียหลักพุ่งเข้าชนรถของนางสาวมุสดี โดยฝ่ายนายกล้าเป็นฝ่ายประมาท ดังนั้น นางสาวมุสดีจะฟ้องนายเก่งและนายกล้าให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายได้หรือไม่

แนวคำตอบ

นางสาวมุสดีจะฟ้องนายเก่งและนายกล้าได้หรือไม่เพียงใดนั้น จะต้องพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 ที่วางหลักว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น” เมื่อนายเก่งเป็นผู้ออกเงินซื้อรถสองแถว ส่วนนายกล้าเป็นผู้ขับรถยนต์เก็บผลประโยชน์ได้เท่าใดก็แบ่งกันคนละครึ่ง ถือว่านายเก่งและนายกล้าได้เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนตามมาตรา 1012 เพราะมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงเข้ากันเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์แบ่งปันกำไรกัน ถึงแม้จะตกลงกันด้วยวาจาก็ใช้ได้ เพราะกฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องทำหนังสือ และแม้จะใช้คำว่าเก็บผลประโยชน์เท่าใดแบ่งปันคนละครึ่งก็ตาม คำว่าผลประโยชน์ ก็หมายถึงส่วนที่เป็นกำไรนั่นเอง (ดั่งนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1836/2514)

เมื่อนายกล้าได้ขั้บรยณต์ไปในทางปกติของการประกอบธุรกิจ และรยณต์ที่นายกล้าได้ขั้บไปชนทำยรยณต์ของนางสาวมุสดี นายเก่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งก็ด้ร่วมรบัผิตด้วย เพราะเหตุนี้ละเมิตที่เกิด้ขึ้นนี้ เป็นหนี้ที่เกิด้ขึ้นเนื่องจากการจ้ดงานที่เป็นธรรมดาของการประกอบธุรกิจของห้างผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจึงด้รบัผิตร่วมนัน โดยไม่จ้กัด้จ้ำนวน (ป.พ.พ.มาตรา 1050)

ด้งนั้น นางสาวมุสดี จึงมีสิทธิฟ้องนายเก่งและนายกล้าให้รบัผิตชดใช้ค่าเสียหายได้ หมายเหตุ ถ้ำนักศึกษาตอบว่า ข้อตกลงระหว้างนายเก่งและนายกล้านั้นมิใช่สัญญาเข้าหุ้นส่วนกัน เพราะการที่หุ้นส่วนผู้หนึ่งไม่ออกในส่วนที่ขาดทุน ย่อมแสดงว่าไม่มีส่วนได้เสียร่วมนันนางสาวมุสดีจึงฟ้องนายกล้าให้รบัผิตได้แต่เพียงผู้เดียว ก็ได้คะแนนชนด้ยกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1159/2510 วินิจจยว่า แม้สัญญาตกลงเข้าหุ้นกัน หุ้นส่วนผู้หนึ่งให้คำรรับรองแก่หุ้นส่วนอีกคนหนึ่งว่า ถ้าเกิด้การขาดทุนหุ้นส่วนคนแรก จะแบ่งเงินเป็นกำไรให้หุ้นส่วนหลังทุกเดือน กิจการนี้ก็เป็นหุ้นส่วนกันได้

ข้อ 3. ในกรณีต่อไปนี้ให้ท่านวินิจจยว่า เป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนกันหรือไม่

(ก) นายเอกกับนายโททำสัญญากันว่า จะประกอบธุรกิจร่วมนันโดย นายเอกเป็นผู้ออกแรงจ้ดการงาน นายโทเป็นผู้ออกเงิน ถ้ามีกำไรก็จะแบ่งกันคนละครึ่ง แต่ถ้ากิจการขาดทุนนายโทจะเป็นผู้รบัผิตในส่วนที่ขาดทุนแต่เพียงผู้เดียว

(ข) นายเก่งเป็นเจ้าของสวนผลไม้แต่ขาดเงินมาลงทุน จึงไปชวนนายกล้ามาลงทุน โดยนายกล้าได้มอบเงินให้นายเก่งไป 50,000 บาท เพื่อจ้ดซื้อปุ๋ยและพันธุ์ผลไม้มาปลูก และมีข้อตกลงกันว่า เมื่อขายผลไม้ได้เงินเท่าใดก็จะแบ่งกันคนละครึ่ง

ธงคำตอบ

(ก) เป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วน เพราะมีบุคคลด้งแต่สองคน ทำกิจการร่วมนันโดยแบ่งหน้าที่กันทำคือเอกเป็นคนออกแรง นายโทเป็นคนออกเงิน เมื่อมีกำไรจะแบ่งกันคนละครึ่ง แต่ถ้าขาดทุนโทจะเป็นผู้ออกแต่เพียงผู้เดียว ข้อตกลงเรื่องขาดทุนนั้น คู่สัญญาสามารถตกลงกันเป็นอย่างอื่นได้ เมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมนันโดยไม่มีการสำคัญผิต หรือถูกฉ้อฉล หรือมีเจตนาหลงข้อตกลงนี้ก็ใช้บังคับกันได้เพราะสัญญาเข้าหุ้นเป็นเรื่องระหว้างเอกชนกับเอกชนจึงจะตกลงกันอย่างก็ได้ ไม่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 1012

(ข) ไม่เป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนกัน เพราะข้อตกลงที่ว่าเมื่อขายผลไม้ได้เงินเท่าใดก็จะแบ่งกันคนละครึ่ง ข้อตกลงอย่างนี้เป็นเรื่องการแบ่งปันรายได้ที่ได้มา ซึ่งยังไม่มีมีการหักค่าใช้จ่ายต่างจ้อออกไป จึงไม่ใช่ข้อตกลงเรื่องแบ่งปันกำไร ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการเข้าหุ้นส่วน ตามมาตรา 1012

ตัวอย่างคำถามเกี่ยวกับมาตรา 1015

ข้อ 1 ก. ข. ค. และ ง. ได้เข้าหุ้นกันตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ดำเนินกิจการซ่อมรถยนต์ โดย ก. นำเงินมาลงหุ้นจำนวน 200,000 บาท ข. ได้นำที่ดิน 1 แปลงราคา 200,000 บาท มาลงหุ้นโดยยกกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้นให้แก่ห้างฯ เป็นที่ดำเนินการ แต่ไม่ได้ไปทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่กรมที่ดิน ส่วน ค. และ ง. ได้ลงหุ้นด้วยแรงงานโดยทำหน้าที่ซ่อมรถยนต์ด้วยตนเอง ได้ตีค่าแรงเป็นราคาหุ้นคนละ 300,000 บาท ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดได้ตกลงให้ ค. เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ในเดือนมกราคม 2533 ค. ได้สั่งซื้อเครื่องอะไหล่รถยนต์จากบริษัทสยามอะไหล่ยนต์จำกัด เข้ามาใช้ในกิจการของห้างฯ โดยเป็นหนี้ค่าอะไหล่บริษัทฯ อยู่ 300,000 บาท กำหนดชำระภายในเดือนมีนาคม 2533 เมื่อถึงกำหนดห้างฯ ไม่ชำระได้ปฏิเสธตลอดมาเมื่อถูกทวงถาม พอเดือนพฤษภาคม 2533 ค. หุ้นส่วนผู้จัดการได้หนีหนี้เจ้าหนี้ส่วนตัว พร้อมทั้งได้นำเงินสดของห้างฯ ดิดตัวไปด้วยทั้งหมด ซึ่งห้างฯ ได้แจ้งความไว้แล้ว ต่อมาเดือนมิถุนายน 2533 ข. ได้ถึงแก่ความตาย หุ้นส่วนที่เหลือจึงตกลงให้ห้าง เลิกกิจการ บริษัทสยามอะไหล่ยนต์จำกัด จึงมาทวงเงินจำนวน 300,000 บาท ที่ห้างฯ เป็นหนี้อยู่ ก. และ ง. จึงได้นำที่ดินแปลงที่ ข. ยกให้แก่ห้างฯ ไปประกาศขาย เพื่อนำเงินไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของห้างฯ ปรากฏว่าทายาทของ ข. ไม่ยอมโดยอ้างว่าที่ดินยังคงเป็นของ ข. ผู้ตาย เพราะ ข. ไม่ได้ไปทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ดินจึงต้องตกทอดแก่ทายาท อยากทราบว่า

1. ผู้เป็นหุ้นส่วนมีสิทธิที่จะนำที่ดินแปลงนั้นไปขายเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของห้างฯ ได้หรือไม่จึงอธิบาย
2. ถ้า ก. และ ง. ขายที่ดินแปลงนั้นได้เงินแล้วไม่นำเงินไปชำระหนี้ให้แก่บริษัทสยามอะไหล่ยนต์จำกัด บริษัทจะฟ้องให้ใครรับผิดชอบได้บ้าง จึงอธิบาย

ธงคำตอบ

หลักกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1015, มาตรา 1050, มาตรา 1070 และมาตรา 1071

คำถามที่ 1 การที่ ข. ได้นำที่ดิน 1 แปลง ราคา 200,000 บาท มาลงหุ้นโดยกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่ห้างฯ แม้จะไม่ได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่กรมที่ดิน ที่ดินแปลงนั้นก็ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของห้างฯ แล้ว เพราะเมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนย่อมมีสภาพเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1015 ททรัพย์สินที่ผู้เป็นหุ้นส่วนนำมาเข้าหุ้นและยกให้ห้างฯ ย่อมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของห้างฯ ไม่เป็นของผู้เป็นหุ้นส่วนอีกต่อไป ทายาทของ ข. จะอ้างว่าที่ดินยังคงเป็นของ ข. ผู้ตายเนื่องจากยังไม่ได้ไปทำหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ย่อมอ้างไม่ได้

คำถามที่ 2 ค. - หุ้นส่วนผู้จัดการได้สั่งซื้อเครื่องอะไหล่รถยนต์จากบริษัทสยามอะไหล่ยนต์จำกัด โดยเป็นหนี้บริษัทฯ อยู่ 300,000 บาท เมื่อหนี้ถึงกำหนด ค. ไม่นำเงินไปชำระและได้ปฏิเสธตลอดมาเมื่อถูกทวงถาม กรณีนี้ถือว่าห้างฯ ได้ผิดนัดชำระหนี้แล้วจนกระทั่ง ค. หนีไปและ ข. ตาย ห้างฯ จึงเลิกกิจการ เมื่อ ก. และ ง. ได้นำที่ดินแปลงนั้นไปขายแล้วไม่นำเงินไปชำระหนี้ให้แก่บริษัทสยามอะไหล่ยนต์จำกัด บริษัทฯ จะฟ้องให้หุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ก็ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1070 แต่ถ้าเป็นหุ้นส่วนนำพิสูจน์ได้ว่า

1. สิทธิทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนยังมีพอที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน และ

2. การที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้นไม่เป็นการยาก

ศาลจะบังคับให้เอาทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้ก่อนก็ได้สุดแต่ศาลจะเห็นสมควร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1071

แต่ถ้าบริษัทสยามอะไหล่ยนต์จำกัดไม่ฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งแต่จะฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนให้รับผิดชอบร่วมกันก็ได้ เพราะ ค. ผู้จัดการได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมจากการค้าขายของห้างฯ ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้นๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะจัดการไปเช่นนั้น (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1050)

ตัวอย่างคำถาม มาตรา 1019

ข้อ 1 นายแดงและพวกอีก 7 คน มีความประสงค์จะจัดตั้งบริษัทจำกัดฯ เพื่อประกอบธุรกิจอย่างหนึ่งโดยมีทุนจดทะเบียน 10 ล้านบาท แบ่งออกเป็น 1,000 หุ้น มีมูลค่าหุ้นละ 10,000 บาท หลังจากที่ได้รับใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว แแดงและพวกได้เปิดให้บุคคลภายนอกเข้าซื้อจองซื้อหุ้นเป็นเวลาเกินกว่า 3 เดือน แต่ก็ยังไม่ครบจำนวนตามที่จดทะเบียนไว้ ยังคงขาดอีก 200 หุ้น แต่แดงและพวกเห็นว่ามีคนจองหุ้น 800 หุ้น ก็เป็นการเพียงพอแล้ว ส่วนหุ้นที่เหลือจะได้นำออกขายในภายหลัง จึงได้นัดบรรดาผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นมาประชุมเพื่อจัดตั้งบริษัทและที่ประชุมได้เลือกแดงกับพวกเป็นกรรมการชุดแรกของบริษัท . 1 อาทิตย์ต่อมา กรรมการชุดแรกได้เรียกเก็บเงินค่าหุ้นจากบรรดาผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นทั้งหมด 800 หุ้นนั้น โดยเรียกเก็บหุ้นละ 5,000 บาท และได้ไปขอจดทะเบียนตั้งบริษัทภายใน 3 เดือน นับแต่วันประชุมตั้งบริษัท ดังนี้ ถ้าท่านเป็นนายทะเบียนที่รับจดทะเบียน จะรับขอจดทะเบียนของนายแดงและพวกหรือไม่

แนวคำตอบ

ป.พ.พ. มาตรา 1107 วรรคบัญญัติว่า “เมื่อหุ้นชนิดที่จะต้องลงเงินนั้น ได้มีผู้เข้าซื้อซื้อหมดแล้ว ผู้เริ่มก่อการต้องนัดบรรดาผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นมาประชุมกันเป็นการประชุมใหญ่ โดยไม่ชักช้า ประชุมอันนี้ให้เรียกว่าประชุมตั้งบริษัท”

วินิจฉัย ตามปัญหาในข้อนี้ ปรากฏว่าหุ้นที่จะต้องลงด้วยเงินนั้นยังมีผู้เข้าซื้อไม่ครบคงขาดอยู่อีก 200 หุ้น ดังนั้นผู้เริ่มก่อการจะนัดบรรดาผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นมาประชุมตั้งบริษัทยังไม่ได้ เมื่อผู้เริ่มก่อการได้นัดบรรดาผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นมาประชุมกัน การกระทำของผู้เริ่มก่อการจึงไม่ชอบด้วยหลักกฎหมาย ตามมาตรา 1107 ซึ่งนายทะเบียนอาจปฏิเสธไม่ยอมจดทะเบียนก็ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1019 ซึ่งวางหลักไว้ว่า ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสาร ซึ่งต้องจดทะเบียนไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับในลักษณะนี้ว่าให้จดทะเบียนก็ดี หรือรายการอันใดซึ่งจดทะเบียนในคำขอหรือในเอกสารนั้นขัดกับกฎหมายก็ดี หรือถ้าไม่ปฏิเสธตามเงื่อนไขอื่นซึ่งกฎหมายบังคับไว้ก็ดีนายทะเบียนจะไม่ทยอมรับจดทะเบียนก็ได้.

หมายเหตุ ถือว่าไม่ปฏิบัติ ตามเงื่อนไข ที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ กฎหมายบัญญัติว่า “เมื่อหุ้นชนิดที่จะต้องลงเงินนั้นได้มีผู้เข้าซื้อซื้อหมดแล้ว...” แต่ตามกรณีปัญหา ยังขาดหุ้นชนิดที่ต้องลงด้วยเงินยังไม่หมด จึงจะนัดบรรดาผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นมาประชุมยังไม่ได้

ตัวอย่างคำถาม มาตรา 1022

ข้อ 1. บริษัทจำกัดแห่งหนึ่งได้จดทะเบียนข้อบังคับไว้ว่า “ประธานกรรมการและกรรมการอื่นของบริษัทอีก 1 นายร่วมกันมีอำนาจทำนิติกรรมแทนบริษัทได้แต่ต้องประทับตราของบริษัทเป็นสำคัญ” ข้อบังคับนี้ได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ต่อมาประธานของบริษัทได้ทำสัญญาซื้อของในนามของบริษัทจากบุคคลภายนอก โดยลงชื่อแต่ผู้เดียวและได้ประทับตราของบริษัท เมื่อความนี้ได้ทราบถึงกรรมการอื่นๆ ในภายหลัง กรรมการอื่นๆ จึงไม่พอใจ และไม่ยอมรับเอาสัญญาที่ประธานบริษัทได้ทำไว้ ดังนี้ บุคคลภายนอกที่เป็นคู่สัญญา จะฟ้องให้บริษัทรับผิดชอบตามสัญญาได้หรือไม่

แนวคำตอบ

ป.พ.พ. มาตรา 1022 บัญญัติว่า “เมื่อได้พิมพ์โฆษณาตั้งนั้นแล้ว ท่านให้ถือว่าบรรดาเอกสารและข้อความซึ่งลงทะเบียนอันได้กล่าวถึงในย่อรายการนั้น เป็นอันรู้แก่บุคคลทั้งปวงไม่เลือกกว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องด้วยหุ้นส่วนหรือด้วยบริษัทนั้นหรือไม่เกี่ยวข้อง”

วินิจฉัย ข้อบังคับของบริษัทนั้นเป็นเอกสารมหาชนซึ่งบุคคลภายนอกอาจตรวจดูได้จากทะเบียนที่บริษัทได้มอบให้นายทะเบียนไว้ และแม้จะไม่ได้ตรวจดูกฎหมายก็ให้ถือว่าเมื่อโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เป็นอันรู้แก่บุคคลทั่วไป (ตามมาตรา 1022)

ฉะนั้นบริษัทจึงอาจปฏิเสธไม่ยอมรับเอาการกระทำของกรรมการ ที่ลงชื่อไม่ครบถ้วนตามข้อบังคับของบริษัทที่ได้จดทะเบียนไว้ และถือว่าการกระทำนั้นไม่ผูกพันบริษัท ดังนั้นบุคคลภายนอกที่เป็นคู่สัญญาจะฟ้องให้บริษัทรับผิดชอบตามสัญญาไม่ได้

ข้อ 2 บริษัท บางกอกใหม่ จำกัด ได้จดทะเบียนข้อบังคับไว้ว่า “ในการทำนิติกรรมผูกพันบริษัทจะต้องมีกรรมการผู้จัดการอย่างน้อยสองคนลงชื่อร่วมกันและประทับตราบริษัทด้วย” ข้อบังคับนี้ได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ต่อมาประธานกรรมการของบริษัทได้ทำสัญญาซื้อสินค้าในนามของบริษัทจากนายแดง โดยลงชื่อตนเองแต่ผู้เดียวและได้ประทับตราของบริษัทไว้เป็นสำคัญ เมื่อความนี้ได้ทราบถึงกรรมการอื่นๆ ในภายหลัง กรรมการอื่นๆ จึงไม่พอใจ เพราะเห็นว่าประธานใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง จึงไม่ยอมรับเอาผลของสัญญาที่ประธานกรรมการบริษัทได้ทำไว้ นายแดงได้โต้แย้งว่า โดยหลักแล้วประธานกรรมการมีอำนาจเหนือกรรมการทุกคน จึงมีอำนาจนามในสัญญาแต่เพียงผู้เดียวก็ได้ และว่าสัญญานี้ผูกพันบริษัท กรรมการอื่นๆ จึงได้มาปรึกษาท่านในฐานะที่กำลังศึกษาวิชาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทอยู่ว่า สัญญาที่ประธานกรรมการได้ทำไว้นั้นจะผูกพันบริษัทจำกัดหรือไม่ ให้ท่านแนะนำกรรมการ

ธงคำตอบ

สัญญาที่ประธานกรรมการบริษัทได้ทำไว้กับนายแดงนั้น ไม่ผูกพันบริษัท บางกอกใหม่

จำกัด เพราะทำผิดข้อบังคับของบริษัทซึ่งได้จดทะเบียนและประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ข้อบังคับนี้จึงมีผลต่อบุคคลภายนอกทั้งปวง ไม่เลือกว่าเกี่ยวข้องกับบริษัทจำกัดหรือไม่ จึงต้องถือว่านายแดงได้ทราบข้อบังคับในเรื่องการทำนิติกรรมของบริษัทแล้ว เมื่อการทำนิติกรรมโดยประธานกรรมการบริษัทคนเดียวลงนาม แม้จะประทับตราของบริษัท นิติกรรมนั้นก็ไม่ได้ผูกพันกับบริษัท (อ้างหลักกฎหมาย มาตรา 1022)

ข้อ 3 หุ่นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนได้กระทำการเกินขอบอำนาจที่ได้จดทะเบียนไว้ เมื่อหุ้นส่วนอื่น ๆ ทราบแต่ก็ไม่ได้ทักท้วง ดังนี้ การกระทำของหุ้นส่วน ผู้จัดการจะผูกพันห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนหรือไม่ หรืออีกกรณีหนึ่ง ถ้าหุ้นส่วนบางคนทราบแต่บางคนไม่ทราบผลของการจัดการจะเป็นอย่างไร ถ้าหุ้นส่วนบางคนที่ทราบแล้วก็ได้ไม่ทักท้วง

ข้อ 4 เอก, โท, ตรี ตกลงเข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน และได้จดทะเบียนให้เอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ เอกประสบอุบัติเหตุต้องนอนรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล โทและตรีเกรงว่าห้าง ฯ จะเสียหาย ดังนี้ โทและตรีจะร่วมกันจัดการห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนี้ได้หรือไม่ ถ้าเอกมิได้มอบหมายให้จัดการ

ข้อ 5 บริษัท เดือนเพ็ญ จำกัด ได้จดทะเบียนข้อบังคับในเรื่องกรรมการผู้มีอำนาจตัวแทนบริษัทว่า ในการทำนิติกรรมแทนบริษัท ต้องมีกรรมการสองคนลงนามร่วมกันและประทับตราบริษัท ต่อมาบริษัทเดือนเพ็ญจำกัดได้เป็นโจทก์ฟ้องนางสาวสุพรรณิการ์จำเลยว่า ผิดสัญญาเช่าซื้อ โดยมีประธานกรรมการคนเดียวลงชื่อในใบแต่งตั้งนายและประทับตราบริษัท นางสาวสุพรรณิการ์จำเลยให้การตัดพ้องว่า บริษัทโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเพราะประธานคนเดียวลงชื่อในใบแต่งตั้งนาย ต่อมากรรมการบริษัทอีกคนหนึ่งจึงยื่นคำร้องต่อศาลขอให้สั่งยับยั้งในการกระทำของนายโจทก์ โดยมีได้แต่งตั้งนายเข้ามาใหม่ให้ถูกต้อง ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่

ตัวอย่างก๊อเม น.1023

ข้อ 1. เพชร พลอย พิมพ์ เข้าหุ้นกันทำการค้าโดยจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด เมื่อ 25 มกราคม 2525 มีเพชรเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ข้อความที่จดทะเบียนนั้นได้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2525 ในวันที่ 15 มีนาคม 2525 ห้างหุ้นส่วนได้จดทะเบียนเปลี่ยนตัวผู้จัดการจากเพชรเป็นพิมพ์ แต่ในวันที่ 25 มีนาคม 2525 เพชรยังทำสัญญาในนามของห้างหุ้นส่วน ขายสินค้าให้กับ ซึ่งเป็นลูกค้าประจำอยู่อีก ดังนั้นห้างหุ้นส่วนจะบอกปิดสัญญานั้น โดยอ้างว่า ในวันทำสัญญาเพชรพ้นจากหน้าที่ผู้จัดการของห้างแล้วได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ

ห้างหุ้นส่วนจะบอกปิดสัญญาโดยอ้างว่า เพชรพ้นจากหน้าที่ผู้จัดการห้างไปแล้วไม่ได้ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าห้างหุ้นส่วนจะได้จดทะเบียนเปลี่ยนตัวหุ้นส่วนผู้จัดการไปแล้วก็ดี แต่เมื่อยังไม่ได้นำข้อความที่เปลี่ยนแปลงนั้นไปประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็จะไปถือว่าบุคคลภายนอกจะต้องรู้ข้อความที่จดทะเบียนเอาไว้แล้วไม่ได้ ดังนั้น สัญญาที่เพชรหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดิมทำไว้กับภิม คนภายนอก เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2525 ภายหลังการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแล้วก็ตาม ก็เป็นสัญญาที่ผูกพันห้างหุ้นส่วนให้ต้องรับผิดชอบในหนี้รายนี้ เสมือนกับเป็นสัญญาที่ทำโดยหุ้นส่วนผู้จัดการที่มีอำนาจ ห้างหุ้นส่วนจะปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1023 วรรคหนึ่ง

ข้อ 2. นายเอกและนายโท เป็นกรรมการบริษัทสำคัญ จำกัด ต่อมานายเอกได้พ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัท นายตรีไม่ทราบเรื่องนี้ เพราะยังไม่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา นายตรีได้ขายเหล็กและวัสดุก่อสร้างให้แก่บริษัทสำคัญ จำกัด เป็นเงินหนึ่งแสนบาท โดยนายเอกเป็นผู้ลงนามในสัญญาแทนบริษัท และบริษัทสำคัญ จำกัด ก็ได้รับของดังกล่าวไว้บ้างแล้วเช่นนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า สัญญาซื้อขายระหว่างนายตรีกับบริษัทสำคัญ จำกัด ซึ่งมีนายเอกเป็นผู้ลงนามในสัญญาดังกล่าว มีผลผูกพันบริษัทให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่ และบริษัทจะเลิกสัญญาโดยเห็นว่านายเอกไม่มีอำนาจทำสัญญาในนามบริษัทได้หรือไม่

แนวคำตอบ

เรื่องนี้เป็นเรื่องบุคคลภายนอกจะเรียกร้องให้บริษัทรับผิดชอบในที่กรรมการบริษัทได้ก่อนหลังจากได้พ้นตำแหน่งกรรมการบริษัทไปแล้วได้หรือไม่

หลักกฎหมาย การที่บริษัทจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความซึ่งได้จดทะเบียนไว้แล้วนั้นจะต้องไปจดทะเบียนแก้ไขข้อความดังกล่าว ณ หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ซึ่งนายทะเบียนจะต้องแต่งยอรายการนั้นส่งไปลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เมื่อได้พิมพ์

โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ท่านให้ถือว่าบรรดาเอกสารและข้อความซึ่งลงทะเบียนเป็นอันรู้แก่บุคคลทั่วไป โดยไม่คำนึงว่าเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นหรือไม่

ถ้าข้อความที่จดทะเบียนนั้น ยังมีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจะถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกจากข้อความอันจะพึงโฆษณานั้นไม่ได้ แต่ฝ่ายบุคคลภายนอกจะถือเอาประโยชน์เช่นนั้นได้ นอกจากในกรณี ที่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้ชำระหนี้โดยชอบแล้วแม้จะก่อนมีการโฆษณานั้น ก็ไม่จำต้องคืน (มาตรา 1021, และ 1023)

ตามปัญหา การที่นายตรีขายเหล็กและวัสดุก่อสร้างให้บริษัทสำคัญจำกัด โดยนายเอกเป็นผู้ลงนามในสัญญา และนายตรีมิได้ทราบเรื่องที่นายเอกพ้นจากตำแหน่งกรรมการทั้งบริษัทสำคัญจำกัด ก็ได้รับของดังกล่าวไว้บ้างแล้วเช่นนี้ บริษัทสำคัญ จำกัดจะเลิกสัญญาซื้อขายโดยเห็นว่านายเอกไม่มีอำนาจทำสัญญาในนามของบริษัทไม่ได้ เพราะเป็นการถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกผู้กระทำโดยสุจริตจากข้อความที่ไม่ได้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาอันเป็นการขัดกับหลักกฎหมายโดยชัดแจ้ง ฉะนั้นสัญญาซื้อขายระหว่างนายตรีกับบริษัทสำคัญ จำกัด ซึ่งมีนายเอกเป็นผู้ลงนามในสัญญาซื้อขาย จึงสมบูรณ์และมีผลผูกพันบริษัทให้ต้องปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ทำไว้ในวันทุกประการ

ข้อ 3 เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2535 สุธี, พีรพงษ์ และเพิ่มทรัพย์ ตกลงเข้าหุ้นส่วนกันเพื่อจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด มีวัตถุประสงค์ขายน้ำมันหล่อลื่นทุกชนิด โดยรับลงหุ้นคนละ 2 แสนบาท และได้นำเงินมาลงหุ้นกันแล้วคนละ 1 แสนบาท ในห้างหุ้นส่วนนี้ สุธีและพีรพงษ์เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ส่วนเพิ่มทรัพย์เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ หลังจากที่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเสร็จแล้ว แต่อยู่ระหว่างการรอประกาศข้อความที่จดทะเบียนในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เพิ่มทรัพย์ได้ไปทำสัญญาสั่งซื้อน้ำมันเครื่องจากบริษัทเชลล์แห่งประเทศไทยจำนวน 2 แสนบาท ในนามของห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยสัญญาว่าจะชำระหนี้ในวันที่ 10 สิงหาคม 2535 ครั้นถึงวันที่ 10 กรกฎาคม 2535 ได้มีประกาศข้อความในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเรื่องการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้ เมื่อหนี้ค่าน้ำมันเครื่องถึงกำหนดชำระหนี้ ห้างหุ้นส่วนผิดนัดชำระหนี้ บริษัทเชลล์แห่งประเทศไทยจึงฟ้องเรียกหนี้จากผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน สุธีและพีรพงษ์ได้ต่อสู้ว่าเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดไม่ได้ และหนี้นี้ก็เกิดขึ้นหลังจากจดทะเบียนห้างเป็นนิติบุคคลแล้ว ขอให้ศาลยกฟ้อง ดังนั้น ให้ท่านวินิจฉัยว่าข้อต่อสู้ของสุธีและพีรพงษ์ รับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1023 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนก็ดี ห้างหุ้นส่วนก็ดี หรือบริษัทก็ดี จะถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกเพราะเหตุที่มีสัญญา หรือเอกสาร หรือข้อความ อันบังคับให้จดทะเบียนตามลักษณะนี้ยังไม่ได้ จนกว่าจะได้ลงพิมพ์โฆษณาดังกล่าวแล้ว แต่ฝ่ายบุคคลภายนอกจะถือเอาประโยชน์เช่นนั้นได้”

.....”

วินิจฉัย กรณีตามปัญหา ห้างหุ้นส่วนจำกัดได้เกิดขึ้นหลังจากที่ได้จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัดเสร็จสิ้นแล้ว แต่ยังไม่ได้ออกโฆษณาข้อความที่จดทะเบียนลงในราชกิจจานุเบกษา ผู้เป็นหุ้นส่วนคือสุธีและพีรพงษ์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด จะถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอก เพราะเหตุที่มีการจดทะเบียนข้อความว่าตนเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด ขึ้นต่อส่วนบุคคลภายนอกผู้สุจริตไม่ได้ ดังนั้นสุธีและพีรพงษ์จึงยังต้องรับผิดเช่นเดียวกับหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด นั่นก็คือรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวน และเจ้าหน้าที่ของห้างก็ฟ้องได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกแต่อย่างใด

ข้าพเจ้าจึงวินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของสุธีและพีรพงษ์รับฟังไม่ได้

ข้อ 4 สมชายเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทจำกัดแห่งหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ค้าขายเครื่องสำอาง ต่อมาที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นได้ลงมติถอดถอนสมชายออกจากตำแหน่งเนื่องจากเห็นว่า จัดการบริษัทขาดทุนติดต่อกันมาหลายปี และได้ตั้งสมหญิงเป็นกรรมการผู้จัดการแทน ก่อนที่สมชายจะนำมติเรื่องการเปลี่ยนตัวกรรมการไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท สมชายได้สั่งซื้อเครื่องสำอางจากบริษัทเพียจำกัดมาขาย โดยสมชายเป็นผู้ลงนามใบสั่งซื้อ และสมหญิงเป็นผู้ออกเช็คส่งจ่ายเงินในนามของบริษัท ต่อมาได้มีการประกาศข้อความที่จดทะเบียนในหนังสือราชกิจจานุเบกษา แต่บริษัทเพียจำกัดไม่สามารถเรียกเงินตามเช็คได้ เนื่องจากบริษัทค้าขายเครื่องสำอางไม่ยอมรับเครื่องสำอางที่สมชายสั่งซื้อมา โดยอ้างว่าสมชายไม่มีอำนาจจัดการบริษัท ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่าการกระทำของสมชายและสมหญิงผูกพันบริษัทค้าขายเครื่องสำอางหรือไม่

ตัวอย่างคำถาม มาตรา 1028

ข้อ 1. ในกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้ลงแต่แรงงานของตนในการเข้าหุ้นร่วมกับผู้อื่น และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนมิได้ตราค่าแรงไว้ ท่านมีวิธีคำนวณค่าแรงของเขายังไรให้อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

แนวคำตอบ

จากบทบัญญัติมาตรา 1026 วรรคสอง “สิ่งที้นำมาลงหุ้นด้วยนั้นจะเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น หรือลงแรงงานก็ได้”

การลงด้วยแรงงานนั้น จะตีค่าแรงไว้ด้วยก็ได้ ถ้าไม่ได้ตราค่าแรงไว้ ก็ต้องคำนวณหาอัตราค่าแรงตามมาตราค่าแรงงาน 1028 คือให้คำนวณส่วนกำไรของหุ้นส่วนที่ลงแรงงานเช่นนั้น เสมอด้วยส่วนถัวเฉลี่ยของผู้เป็นหุ้นส่วนที่เป็นทุนของผู้ที่ลงหุ้นด้วยแรง โดยนำส่วนที่ลงหุ้นของผู้ที่ลงด้วยเงินกับส่วนที่ลงหุ้นของผู้ที่ลงด้วยทรัพย์สินอื่นมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนบุคคลที่ลงหุ้นด้วยเงินหรือทรัพย์สินอื่น

ตัวอย่าง นายเอก, นายโท, และนายตรี ตกลงเข้าหุ้นกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ โดยนายเอกลงทุน 10,000 บาท นายโทลงทุน 20,000 บาท ส่วนนายตรีลงหุ้นด้วยแรง และมีได้ตราค่าแรงไว้ เราก็มียวิธีคำนวณค่าแรงของนายตรีได้โดยเอาส่วนลงหุ้นของนายเอกรวมส่วนที่ลงหุ้นของนายโทแล้วหารด้วย 2 ก็จะเป็นส่วนที่ลงหุ้นของนายตรี คือ

$$\frac{10,000 + 20,000}{2} = 15,000 \text{ บาท}$$

ข้อ 2 ชาว เหลือง แดง เขียว และม่วง ตกลงเข้าหุ้นส่วนกันทำการค้าขายส่งเมล็ดพันธุ์พืชออกไปต่างประเทศ และสั่งเมล็ดพันธุ์พืชจากต่างประเทศเข้ามาขายในประเทศ ชาวออกเงินลงหุ้น 10,000 บาท เหลืองออกเงินลงหุ้น 30,000 บาท แดงลงหุ้นเครื่องจักรบดและแยกเมล็ดพันธุ์พืช ตีราคา 20,000 บาท เขียวลงหุ้นด้วยแรงงาน ม่วงลงหุ้นด้วยอิทธิพล เพราะม่วงเป็นนายตำรวจใหญ่ในท้องที่นั้น มีอิทธิพลทำให้กิจการค้าดำเนินไปได้โดยสะดวก ครั้นดำเนินกิจการไปได้ระยะหนึ่ง ได้กำไรเป็นเงิน 160,000 บาท หุ้นส่วนทั้งหมดตกลงแบ่งปันผลกำไรกัน แต่แบ่งไม่ถูกต้องจึงมาขอร้องให้ท่านช่วยจัดการแบ่งปันผลกำไรให้ ขอให้แสดงการแบ่งปันผลกำไรตามกฎหมาย

แนวคำตอบ

การแบ่งผลกำไรตามกฎหมาย ต้องอาศัยหลักตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1026 และมาตรา 1028

ตามปัญหาดังกล่าว ม่วงไม่ได้รับส่วนแบ่งผลกำไร เพราะม่วงไม่มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา

1026 การที่มวงเอาอิทธิพลของตนมาลงหุ้นด้วยนั้น ไม่ถือว่าเป็นการลงหุ้น เพราะมาตรา 1026 วรรคสอง บัญญัติไว้ สิ่งที่น่ามาลงหุ้นด้วยนั้นต้องเป็นเงินหรือทรัพย์สิน หรือแรงงาน อิทธิพลไม่ใช่ทรัพย์สินหรือแรงงาน จึงถือไม่ได้ว่ามวงได้นำสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงหุ้น มวงจึงไม่เป็นหุ้นส่วน

คงเหลือแต่ ขาว เหลือง แดง และเขียว ซึ่งมีสิทธิจะได้รับแบ่งปันผลกำไร

เขียวลงแรงเข้าหุ้น แต่ในสัญญาเข้าหุ้นส่วนมิได้ตราค่าแรงงานไว้ จึงต้องคำนวณ ส่วนกำไรของเขียวเสมอด้วยถัวเฉลี่ยของผู้เป็นหุ้นส่วน ซึ่งได้ลงเงินและทรัพย์สินเข้าหุ้น ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1028 จึงต้องรวมจำนวนเงินลงหุ้นทั้งหมดและราคาทรัพย์สินของ ขาว เหลือง แดง และเขียว เข้าด้วยกัน แล้วหารด้วย 3 คือจำนวนผู้ลงหุ้นเจ้าของเงินและทรัพย์สิน เพื่อหาส่วนถัวเฉลี่ยของเขียว คือ 20,000 เมื่อคิดส่วนถัวเฉลี่ยของแต่ละคนเป็นอัตราส่วน ขาวจะได้ 1 ส่วน 8 เหลืองจะได้ 3 ส่วน 8 แดงและเขียวจะได้คนละ 2 ส่วน 8 ส่วนแบ่งจาก ผลกำไร 160,000 บาท ขาวจะได้แบ่งผลกำไร 20,000 บาท เหลืองจะได้แบ่งผลกำไร 60,000 บาท แดงและเขียวจะได้แบ่งผลกำไรคนละ 40,000 บาท

เกณฑ์การให้คะแนน

1. อ้างตัวบทกฎหมาย(มาตรา 1026 และ 1028) ให้มาตราละ 5 คะแนน รวม 10 คะแนน
 2. ตอบส่วนแบ่งของมวงถูกให้ 3 คะแนน
 3. คิดส่วนถัวเฉลี่ยของเขียวถูกให้ 4 คะแนน
 4. คิดส่วนแบ่งของ ขาว เหลือง แดง และเขียว ถูกให้คนละ 2 คะแนน รวม 8 คะแนน
- รวมทั้งสิ้น 25 คะแนน

ตัวอย่างคำถาม มาตรา 1031

ข้อ 1. นายเอกลงทุน 50,000 บาท นายโทลงทุน 30,000 บาท แต่ขอผิดส่งเงินค่าหุ้นไว้ก่อน ส่วนนายตรีได้ใช้อาคารของตนเองเป็นที่ทำการของห้างหุ้นส่วน โดยคิดเป็นทุน 6,000 บาท ต่อเดือน ดำเนินกิจการมาได้ 6 เดือน ปรากฏว่าขาดทุนมาตลอด นายเอกจึงขอร้องให้นายโทรีบส่งเงินมาลงทุนหลายครั้งนายโทเห็นว่ากิจการของห้างหุ้นส่วนสามญนี้คงจะไปไม่รอด ก็เลยไม่ส่งเงินค่าหุ้นมา ดังนี้

(1) นายเอกกับนายตรีจะขับไล่ นายโทออกจากหุ้นส่วนได้หรือไม่

(2) นายเอกกับนายตรีจะให้นายโทร่วมรับผิดชอบในหนี้สินของห้างได้หรือไม่ให้ท่านวินิจฉัย พร้อมทั้งยกหลักกฎหมายประกอบ.

แนวคำตอบ

(1) ตามปัญหานี้ นายเอกและนายตรี มีได้ปฏิบัติตามมาตรา 1031 กล่าวคือ จะต้องมีการลงมติเป็นไปรษณีย์ให้นายโทส่งมอบ ส่วนที่ลงทุนมาภายในเวลาอันควรเสียก่อน ถ้านายโทไม่ยอมส่งมาก็สามารถขับไล่ นายโทออกจากหุ้นส่วนได้ แต่การที่นายเอกได้ขอร้องให้นายโทรีบส่งเงินค่าหุ้นมาหลายครั้งแล้ว นายโทไม่ส่งนั้นไม่เป็นเหตุทำให้ขับไล่ นายโทออกจากหุ้นส่วนได้

(2) เนื่องจากห้างหุ้นส่วนนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ดังนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนจึงต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด ตามมาตรา 1025 เมื่อนายโทได้ตกลงเข้าหุ้นกับนายเอก และนายตรี นายโทก็ต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้สินของห้างฯ โดยไม่มีจำกัดด้วย

สรุป (1) นายเอกและนายตรีจะขับไล่ นายโทออกจากห้างหุ้นส่วนยังไม่ได้

(2) นายโทจะต้องรับผิดชอบในหนี้ของห้าง ฯ ร่วมกับนายเอกและนายตรี

ข้อ 2. นายเอกลงทุน 50,000 บาท และได้ส่งเงินลงหุ้นครบถ้วนแล้ว นายโทลงทุน 70,000 บาท แต่ได้ส่งส่วนลงทุนมาเพียง 10,000 บาท ส่วนที่เหลือนายโทสัญญาว่าจะส่งให้ครบถ้วนภายในหนึ่งเดือนนับตั้งแต่วันเริ่มเปิดดำเนินการ ส่วนนายตรีได้ใช้อาคารติดแถวของตนเป็นที่ทำการของห้างหุ้นส่วน โดยตีราคาเป็นเงินลงทุน 100,000 บาท หลังจากเปิดดำเนินการได้หกเดือนแล้ว นายโทก็ยังไม่ยอมส่งมอบส่วนลงทุนที่เหลือให้ห้างหุ้นส่วนตามสัญญา นายเอกและนายตรีจึงได้มีจดหมายลงมติเป็นไปรษณีย์ไปถึงนายโทให้ส่งมอบส่วนลงทุนที่เหลือมาภายในหนึ่งเดือนนับตั้งแต่วันที่ได้รับจดหมายนี้ มิฉะนั้น นายเอกและนายตรีก็จะขับไล่ นายโทออกจากห้างหุ้นส่วน นายโทได้รับจดหมายลงมติเป็นไปรษณีย์แล้ว ก็ยังหาเงินไปลงทุนไม่ได้จนเลยระยะเวลาที่กำหนดไว้ในจดหมาย ดังนี้ นายเอกและนายตรีจะขับไล่ นายโทออกจากห้างหุ้นส่วนได้หรือไม่

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 1031 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดละเลยไม่ส่งมอบส่วนลงทุนของตนเสียเลย ท่านว่าต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นให้ส่งมอบส่วนลงทุนของตนมาภายในเวลาอันสมควร มิฉะนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ จะลงเนื้อเห็นพร้อมกัน หรือโดยเสียงข้างมากด้วยกันสุดแต่ข้อสัญญา ให้เอาผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นออกเสียได้”

วินิจฉัย กรณีตามปัญหา นายโทได้ส่งมอบส่วนลงทุนของตนมาเป็นเงิน 10,000 บาท แล้วยังคงค้างอีก 60,000 บาท จึงมิใช่เป็นกรณีที่ละเลยไม่ส่งมอบส่วนลงทุนของตนเสียเลย จึงไม่ต้องด้วยบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1031 นี้ นายเอก และนายตรี จะขับนายโทออกจากห้างหุ้นส่วนไม่ได้ แม้จะได้มีจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ไปเตือนให้ชำระแล้วก็ตาม

สรุป นายเอกและนายตรีจะขับไล่นายโทออกจากหุ้นส่วนไม่ได้

ตัวอย่างคำถามมาตรา 1032

ข้อ 1. นายเอก นายโท และนายตรี ตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญทำการค้าขายมีกำหนด 10 ปี และได้จดทะเบียนไว้เป็นหลักฐาน เมื่อดำเนินกิจการมาได้ 3 ปี ถ้านายเอกต้องการลาออกจากหุ้นส่วนที่ดี หรือจะขอลีกห้างหุ้นส่วนที่ดี นายเอกจะทำได้หรือไม่

ธงคำตอบ

นายเอกจะลาออกจากห้างหุ้นส่วนที่ดี หรือจะขอลีกห้างหุ้นส่วนที่ดี จะทำได้ก็ต่อเมื่อนายโทและนายตรียินยอมด้วย เพราะตามมาตรา 1032 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมแห่งห้างหุ้นส่วน หรือประเภทแห่งกิจการ นอกจากด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

การออกจากห้างหุ้นส่วนที่ดี หรือการขอลีกห้างหุ้นส่วนก่อนถึงกำหนดระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิม ดังนั้น จึงต้องให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนยินยอม ถ้านายโทและนายตรีไม่ยินยอม นายเอกก็จะออกจากห้างหุ้นส่วนหรือขอลีกห้างหุ้นส่วนไม่ได้ เว้นแต่ นายเอกจะได้ร้องขอต่อศาลให้ศาลสั่งเลิกลีกห้าง แต่ก็ต้องเข้ากรณีอย่างใดอย่างหนึ่ง ป.พ.พ. มาตรา 1057 ต่อไปนี้

1. เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่ง นอกจากนายเอกผู้ฟ้องร้องล่งละเมิดบทบังคับใด ๆ อันเป็นข้อสาระสำคัญ ซึ่งสัญญาเข้าหุ้นส่วนกำหนดไว้แก่ตนโดยจงใจหรือเลินเล่ออย่างร้ายแรง

2. เมื่อกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นจะทำได้ก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีหวังว่าจะกลับฟื้นตัวอีก

3. เมื่อมีเหตุอื่นใด ๆ ทำให้ห้างหุ้นส่วนนั้นเหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้

นอกจากเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว นายเอกจะขอลีกออกจากห้างหุ้นส่วน หรือขอลีกห้างหุ้นส่วนไม่ได้ เพราะเป็นการผิดสัญญาเข้าหุ้นส่วนซึ่งกำหนดเวลากันไว้ถึง 10 ปี

ตัวอย่างคำถาม มาตรา 1033

ข้อ 1. นายอาทิตย์, นายจันทร์, นายอังคาร และนายพุธ ได้ร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน โดยมีวัตถุประสงค์ทำการค้าข้าวและมีได้ตกลงให้ใครเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการนายจันทร์จะไปซื้อข้าวจากนายเสาร์ โดยมีนายอาทิตย์และนายอังคารเห็นชอบด้วย ส่วนนายพุธได้คัดค้านเพราะเห็นว่าข้าวมีคุณภาพต่ำ และราคาแพงกว่าท้องตลาดมาก และขอปฏิเสธความรับผิดชอบทั้งหมดถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้น แต่นายจันทร์ไม่เชื่อฟังคำทัดท้วงของนายพุธ และได้ไปซื้อข้าวจากนายเสาร์ ปรากฏว่าสิ้นปีห้างหุ้นส่วนนี้ขายข้าวขาดทุนมาก และเป็นหนี้นายเสาร์ 7 แสนบาท ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่า ถ้านายเสาร์ไม่ทราบว่ามี การหักท้วงจากนายพุธ นายเสาร์ จะเรียกร้องให้นายพุธชำระราคาข้าวได้หรือไม่.

แนวคำตอบ

มาตรา 1033 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนมิได้ตกลงกันไว้ในกระบวนการจัดการห้างหุ้นส่วนไซ้ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคน แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดจะเข้าทำสัญญาอันใดซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่ง ทักท้วงนั้นไม่ได้

ตามปัญหา เมื่อห้างหุ้นส่วนนี้มิได้ตกลงให้ใครเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายจันทร์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง จึงมีอำนาจจัดการงานของห้างหุ้นส่วนได้ และหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ก็มีสิทธิหักท้วงในเรื่องการจัดการได้ เมื่อนายพุทธหักท้วงว่าไม่ควรซื้อข้าวจากนายเสาร์ แต่นายจันทร์ไม่เชื่อฟัง ในระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันเองนายพุทธก็ไม่ต้องรับผิดชอบในเสียหายที่เกิดขึ้น แต่นายพุทธจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกซึ่งไม่ทราบข้อหักท้วงนี้ไม่ได้ เมื่อการกระทำของนายจันทร์อยู่ในวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจึงมีความผูกพันในหนี้ค่าข้าวสารรายนี้ และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนตาม มาตรา 1050 ซึ่งบัญญัติว่า การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดา การค้าขายของหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันใด ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น

นายพุทธซึ่งเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งในห้างหุ้นส่วนนี้ จึงต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้รายนี้ โดยไม่จำกัดจำนวนตามมาตรา 1025 ซึ่งบัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นคือ ห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนจะต้องรับผิดชอบกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนไม่มีจำกัด” ดังนั้น นายพุทธจะต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม เมื่อนายเสาร์ฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากนายพุทธคนเดียว นายพุทธก็จะปฏิเสธโดยไม่รับผิดชอบได้

สรุป นายเสาร์ฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากนายพุทธได้

ข้อ 2. แดง ดำ ขาว และเขียว ร่วมกันตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการค้ำน้ำตาล ต่อมานายเขียวซึ่งเป็นผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง ต้องการจะเข้าทำสัญญาซื้อน้ำตาลจากนายเหลืองบุคคลภายนอก นายเขียวจึงนำเรื่องมาปรึกษากับนายดำและนายแดง แต่มิได้ปรึกษานายขาว นายดำและนายแดงทักท้วงว่า ไม่ควรซื้อน้ำตาลจากนายเหลือง เพราะเป็นน้ำตาลชนิดไม่ดีและราคาสูงเกินไป นายเขียวไม่เชื่อ และได้เข้าทำสัญญาซื้อน้ำตาลจากนายเหลือง ภายหลังนายเขียวไม่ยอมจ่ายเงินค้ำน้ำตาล นายเหลืองจึงฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนทั้ง 4 คน ให้ร่วมกันรับผิดชอบในการชดใช้ราคาค้ำน้ำตาล ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่ามีผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดบ้างที่ต้องรับผิดชอบต่อนายเหลือง

แนวคำตอบ

กรณีเป็นเรื่องการจัดการห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนซึ่งตามอุทธรณ์ไม่ได้ตั้งใครให้เป็นผู้จัดการ ดังนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนย่อมมีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดจะเข้าทำสัญญาอันใด ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้น ไม่ได้ (ม.1033)

แต่ห้างหุ้นส่วนสามัญนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการค้ำน้ำตาล ดังนั้นการกระทำของนายเขียวซึ่งมีอำนาจจัดการห้างฯได้นั้น ได้เข้าทำสัญญาซื้อน้ำตาลอันถือว่าได้กระทำไปในทางธรรมดาการค้าขายของห้าง อันผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน (ม.1050)

ดังนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันชดใช้หนี้ให้แก่นายเหลือง คือนายเหลืองจะฟ้อง นายแดง นายดำ นายขาว และนายเขียว คนใดก็ได้หรือจะฟ้องทั้ง 4 คนร่วมกันก็ได้ ทั้งนี้เพราะกรณีเข้าตาม ม.1050 ส่วนกรณีตาม ม.1033 นั้นเป็นเรื่องความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเองที่จะยกขึ้นอ้างแก่กัน แต่จะยกขึ้นอ้างยันต่อนายเหลืองบุคคลภายนอกไม่ได้

ข้อ 3. นายเอก, นายโท และนายตรี ได้เข้าหุ้นกันทำการค้าข้าว นายเอกได้เช่าที่ดินสร้างโรงเก็บข้าวโรงใหญ่ โดยมีได้ปรึกษานายโทและนายตรี ต่อมานายโทได้กว้านซื้อน้ำตาลไว้เป็นจำนวนมากโดยพลการ เพราะเห็นว่าได้ราคาดี ต่อมานายตรีได้ลาออกจากห้างหุ้นส่วนไปในปีก่อนเองไฟไหม้โรงเก็บข้าวเสียหายหมด เจ้าหนี้จึงฟ้องหุ้นส่วนทั้งสามขอให้ท่านวินิจฉัยว่าทั้ง 3 คน จะต้องรับผิดชอบในหนี้สินเหล่านี้แค่ไหนเพียงไร

แนวคำตอบ

เป็นเรื่องการจัดการห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ซึ่งมีมาตราที่ควรพิจารณาคือ มาตรา 1033, 1050 และมาตรา 1051

มาตรา 1033 เป็นเรื่องที่มีได้ตกลงให้ใครเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วน ทุกคนจึงมีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนได้

มาตรา 1050 เป็นเรื่องที่หุ้นส่วนได้จัดการไปในทางธรรมดา การค้าขายของห้างหุ้นส่วน การที่ได้จัดการนั้นก็ผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน และจะต้องรับผิดชอบกันโดยไม่จำกัดจำนวน

มาตรา 1051 เป็นเรื่องที่มีผู้เป็นหุ้นส่วนได้ลาออกจากห้างหุ้นส่วนไป หุ้นส่วนนั้นก็ต้องรับในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนตนได้ลาออกไป

วินิจฉัย ตามปัญหามีได้ตกลงให้ใครจัดการห้างหุ้นส่วนนายเอก นายโท และนายตรี ก็มีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนได้ทุกคน ดังนั้นการที่นายเอกได้ไปเช่าที่ดินเพื่อสร้างโรงเก็บข้าว การกระทำของนายเอกแม้จะไม่ได้ปรึกษาหุ้นส่วนคนอื่นก็ใช้ได้ และเนื่องจากการกระทำที่อยู่ในทางธรรมดาการค้าขายข้าว จึงผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ทั้งหมด แม้ต่อมาไฟจะไหม้โรงเก็บข้าวเสียหายก็ตาม หุ้นส่วนคนอื่น ๆ ก็ต้องรับผิดชอบกับนายเอก

ส่วนนายโทได้ซื้อน้ำตาลไว้โดยพลการ การกระทำของนายโทเป็นการกระทำนอกวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน เพราะห้างมีวัตถุประสงค์ในการค้าข้าว การกระทำของนายโทจึงไม่ผูกพันหุ้นส่วนคนอื่น ๆ นายโทต้องรับผิดชอบในหนี้น้ำตาลเป็นการส่วนตัว

นายตรีแม้จะได้ลาออกจากห้างหุ้นส่วนแล้ว แต่หนี้ค่าเช่าที่ดินที่นายเอกได้เช่าที่ดินเพื่อสร้างโรงเก็บข้าว เป็นหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนตรีได้ลาออกไป นายตรีก็ต้องรับผิดชอบ และคงรับผิดชอบต่อไปจนกว่าหนี้นั้นจะขาดอายุความ หรือได้ชำระจนเสร็จสิ้นแล้ว

สรุป นายเอก, นายโท นายตรี จะต้องรับผิดชอบกันในหนี้ที่นายเอกได้เช่าที่ดินเพื่อสร้างโรงเก็บข้าว

นายโท ต้องรับผิดชอบในหนี้น้ำตาลเป็นส่วนตัว

ข้อ 4 นายดำ, นายขาว และนายเขียว เข้าหุ้นส่วนกันโดยจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน มีวัตถุประสงค์ค้าขายน้ำตาล แต่มีได้ตกลงให้ผู้ใดเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายดำสั่งซื้อน้ำตาลจากนายเหลือง แต่นายขาวคัดค้าน เพราะเห็นว่าราคาสูงกว่าท้องตลาดมาก นายดำไม่เชื่อฟังและเกรงว่าหากไม่รีบสั่งซื้อ ราคาน้ำตาลจะขึ้นไปอีก จึงสั่งซื้อน้ำตาลจากนายเหลืองมาขายเป็นจำนวน 100 กระสอบ ปรากฏว่าน้ำตาลที่นายดำซื้อมาขายนั้นขายได้กำไรดี นายขาวจึงขอแบ่งกำไรในฐานะเป็นหุ้นส่วน แต่นายดำและนายเขียวไม่ยอมแบ่งให้เพราะถือว่านายขาวได้คัดค้านการสั่งซื้อน้ำตาลมาขาย ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า นายขาวจะมีสิทธิขอแบ่งกำไรจากการค้าขายน้ำตาลครั้งนี้หรือไม่ หรืออีกกรณีหนึ่ง ถ้าการค้าขายน้ำตาลครั้งนี้ขาดทุน นายขาวต้องรับผิดชอบในส่วนตัวหรือระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันหรือไม่ และนายเหลืองจะฟ้องเรียกค่าน้ำตาลจากนายขาวได้หรือไม่ ถ้านายเหลืองทราบว่านายขาวได้หักท้วงแล้ว

ตัวอย่างคำถามมาตรา 1035

ข้อ 1. แดง, ดำ และโด่ง ตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ “สามสหหาย” ตกลงกันให้แดง และดำเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้าผ้าไหมไทย แดงได้ซื้อเชื้อผ้าไหมจากดู่ยมาขาย โดยปรึกษาโด่งเพียงคนเดียว ซึ่งโด่งก็ไม่เห็นชอบด้วยเพราะตลาดผ้าไหมราคาคงต่ำลงมาก ครั้นหนึ่งถึงกำหนดชำระ แดงผิมนัดชำระหนี้ ดังนี้ดู่ยจะฟ้องใครให้รับผิดชอบบ้างเพียงใด และกรณีจะเป็นประการใดถ้าห้างดังกล่าวเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล “สามสหหาย”

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 1035 บัญญัติว่า “ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่า จะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคน จัดการห้างหุ้นส่วนไซ้ หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้ แต่หุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใดจะทำการอันใดซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้นไม่ได้”

ป.พ.พ. มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

วินิจฉัย ตามปัญหา แดงและดำเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ แดงจึงมีสิทธิจัดการงานของห้างได้โดยอิสระไม่ต้องปรึกษากับหุ้นส่วนอื่น (ตามมาตรา 1035) ต่อมาแดงซื้อผ้าไหมจากดู่ยโดยแดงได้ปรึกษากับโด่ง แต่โด่งไม่เห็นชอบ เพราะตลาดผ้าไหมราคาคงต่ำ แต่เนื่องจากโด่งมิใช่หุ้นส่วนผู้จัดการถึงแม้จะทักท้วงไปแดงก็มีสิทธิกระทำการอันผูกพันห้างหุ้นส่วนได้ เมื่อการซื้อผ้าไหมอยู่ในวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดก็ย่อมมีความผูกพันในการชำระหนี้ราคาผ้าไหม และต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมโดยเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบหนี้ค่าผ้าไหมทั้งหมดโดยสิ้นเชิง หรือจะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนร่วมกันใช้หนี้จนกว่าหนี้ค่าผ้าไหมจะได้รับชำระโดยสิ้นเชิงก็ได้ (ตามมาตรา 1050 ประกอบมาตรา 1025)

ฉะนั้นนายดู่ย จึงฟ้องนายแดง นายดำ นายโด่ง คนใดคนหนึ่งให้รับผิดชอบทั้งหมด หรือจะฟ้องนายดำ นายแดง นายโด่ง ให้รับผิดชอบร่วมกันก็ได้

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนนี้ เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล (ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน) ซึ่งเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากตัวผู้เป็นหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วนจึงเป็นลูกหนี้โดยตรงในสัญญาและจะต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ชั้นต้น ส่วนตัวผู้เป็นหุ้นส่วนรับผิดชอบเป็นผู้ค้ำประกัน ผู้เป็นหุ้นส่วนจึงอาจถูกฟ้องให้รับผิดชอบได้เมื่อห้างหุ้นส่วนได้ผิมนัดชำระ

หนี้ (ตามมาตรา 1070)

ดังนั้นนายผู้เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วน จะฟ้องนายแดง, นายดำ และนายโด่งให้ชำระหนี้ได้เมื่อห้างหุ้นส่วน “สามสหาย” (นิติบุคคล) ได้ผิดนัดชำระหนี้ และเมื่อนายแดง, นายดำ และนายโด่ง ถูกฟ้องให้ชำระหนี้ ก็อาจพิสูจน์ได้ว่า

(1) สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนยังมีพอชำระหนี้ได้ทั้งหมด หรือบางส่วน และ

(2) การที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่เป็นการยาก

เมื่อเป็นเช่นนี้ ศาลก็จะบังคับให้เอาทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนนอกชำระหนี้ก่อนได้ สุดแต่ศาลจะเห็นสมควร (ตามมาตรา 1071) กล่าวคือ ถ้าบังคับชำระหนี้เอาจากห้างหุ้นส่วนได้ไม่พอ ก็มาฟ้องเอาจากนายแดง, นายดำ, นายโด่ง

ข้อ 2 เอก โท และตรี ร่วมกันตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนขึ้นมาห้างหนึ่ง ทุกคนลงทุนด้วยเงินสดคนละ 3 หมื่นบาท และได้ตกลงให้เอกเป็นผู้จัดการห้าง หุ้นส่วนทั้ง 3 คน ได้ตกลงกันว่าถ้าห้างมีหนี้สิน ตรีไม่ต้องรับผิดชอบ เอกได้ไปซื้อสินค้าตามวัตถุประสงค์ของห้างจากเขียว โทและตรีคัดค้านไม่เห็นด้วย เอกก็ตั้งทำสัญญากับเขียวเป็นเงินทั้งสิ้น 5 หมื่นบาท เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระและห้างผิดนัดชำระหนี้ เขียวจึงฟ้องตรีให้ใช้หนี้จำนวนนี้ ขอให้ท่านวินิจฉัยว่า ตรีจะต้องรับผิดชอบในหนี้จำนวนนี้หรือไม่

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ม. 1025 อันว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น คือ ห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่จำกัด

ม. 1035 ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่าจะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคนจัดการห้างหุ้นส่วนไซ้หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้ แต่หุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใดจะจัดการอันใดซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้นไม่ได้

ม. 1050 การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น

ม. 1070 เมื่อใดห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนผิดนัดชำระหนี้เมื่อนั้นเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้ชำระหนี้เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดคนหนึ่งก็ได้

วินิจฉัย กรณีตามปัญหาหุ้นส่วนทั้ง 3 คน คือ เอก โท ตรี ตกลงกันว่าถ้าห้างมีหนี้สิน ตรี ไม่ต้องรับผิดชอบ นั้น ข้อตกลงนี้ใช้บังคับเฉพาะในระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันเองเท่านั้น ไม่มีผลต่อบุคคลภายนอก เพราะตามหลักกฎหมายหุ้นส่วนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคน

ต้องรับผิดชอบกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด (ป.พ.พ. 1025) หุ้นส่วนตกลง
ให้เอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ เอกมีสิทธิจัดการหา้งได้ เมื่อเอกไปซื้อสินค้าแม้เอกจะถูกโท
และตรี ทักท้วงก็ไม่มีผลเพราะโทและตรีมิใช่หุ้นส่วนผู้จัดการ การทักท้วงนั้นเฉพาะผู้เป็น
หุ้นส่วนผู้จัดการเท่านั้นทักท้วงได้ (ป.พ.พ. 1035) เอกไปซื้อสินค้าตามวัตถุประสงค์ของห้าง
ซึ่งเป็นการจัดทำไปในทางธรรมดาการค้าขาย ทำให้หุ้นส่วนทั้งหมดผูกพันในการซื้อขาย
และจะต้องร่วมรับผิดชอบโดยไม่มีจำกัดจำนวน ในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะ
จัดการไปเช่นนั้น ตาม ป.พ.พ. ม. 1050 ดังนั้นเมื่อห้างผิดนัดชำระหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิ
จะฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนคือ เอก โท ตรี คนใดคนหนึ่งให้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ ได้ตาม ป.พ.พ.
ม. 1070 ดังนั้นตรีจึงต้องรับผิดชอบในหนี้จำนวนนี้ต่อเจ้าหนี้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว '

สรุป ตรีต้องรับผิดชอบในหนี้จำนวนดังกล่าวต่อเจ้าหนี้

ตัวอย่างคำถาม มาตรา 1037

ข้อ 1 ในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนผานิตา ดุษดีผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งเกิดสงสัยในพฤติการณ์ของนิทัศน์หุ้นส่วนผู้จัดการ ซึ่งร่ำรวยผิดปกติว่าจะดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วนผานิตาไปในทางมิชอบ แต่เนื่องจากดุษดีเป็นหุ้นส่วนธรรมดา ไม่มีหน้าที่ในการจัดการห้างหุ้นส่วน ไม่รู้ถึงการดำเนินงานในห้างหุ้นส่วนของผู้จัดการ ไม่ทราบว่าจะทำอะไรเกี่ยวกับการจัดการงานของนิทัศน์ ดุษดีจึงมาปรึกษาท่านว่าจะทำอย่างไรจึงจะทราบถึงการดำเนินกิจการงานของหุ้นส่วนผู้จัดการ ซึ่งอาจจะทำไปโดยมิชอบและทำให้ห้างหุ้นส่วนผานิตาเสียหายได้ ให้ท่านแนะนำดุษดี

แนวคำตอบ

แม้ดุษดีจะไม่ได้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนผานิตา ไม่มีอำนาจในกระบวนการจัดการงานของห้างหุ้นส่วนโดยตรง แต่ในฐานะที่ดุษดีเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งของห้างหุ้นส่วนผานิตา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1037 จึงให้อำนาจในการที่จะ

1. ได้ถามถึงการงานของห้างหุ้นส่วนซึ่งนิทัศน์จัดอยู่นั้นได้ทุกเมื่อ
2. มีอำนาจที่จะตรวจและคัดสำเนาสมุดบัญชีและเอกสารใดๆ ของห้างหุ้นส่วนผานิตาได้

อำนาจดังกล่าวเป็นอำนาจรอบำการดำเนินงานของหุ้นส่วนผู้จัดการ เมื่อดุษดีต้องการทราบถึงการดำเนินงานของนิทัศน์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการห้างผานิตา ดุษดีก็ใช้อำนาจดังกล่าวข้างต้นได้

อ้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1037

ตัวอย่างคำถามมาตรา 1038

ข้อ 1 นายฟักเป็นช่างซ่อมรถยนต์ฝีมือดีเปิดอู่ซ่อมรถยนต์ของตนเอง นายแดงกวน นายแฟงเห็นว่าอู่ซ่อมรถยนต์ของนายฟักคับแคบจึงชวนมาเข้าหุ้นส่วนเปิดอู่ซ่อมรถยนต์แห่งใหม่ตรงข้ามกับอู่ของนายฟัก โดยใช้ชื่อว่าห้างหุ้นส่วน ฟักแฟงแดงกวนบริการ แต่ไม่ได้ไปจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนฟักแฟงแดงกวนบริการ ดำเนินกิจการซ่อมรถยนต์จนถึงสิ้นปีห้างหุ้นส่วนก็ยังขาดทุน 10,000 บาท ส่วนอู่ซ่อมรถยนต์ของนายฟักมีกำไร 20,000 บาท นายแดงกวน, นายแฟงกล่าวว่า นายฟักไม่ยอมร่วมมือจัดการห้างหุ้นส่วนให้เจริญ กลับไปทำแต่กิจการของนายฟักเองจนห้างหุ้นส่วนขาดทุน นายฟักกลับมีกำไร นายแดงกวน, นายแฟงจะฟ้องเรียกกำไรจากนายฟักได้หรือไม่

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 1038 ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งมีสภาพดุษฎีเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือประโยชน์ผู้อื่นโดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรานี้ไซ้ริ ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ขอบที่จะเรียกเอาผลกำไรซึ่งผู้นั้นหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่ห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหายเพราะเหตุนั้น แต่ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่ง นับแต่วันทำการฝ่าฝืน

กรณีตามปัญหา นายฟักเปิดอู่ซ่อมรถอยู่แล้ว นายแดงกวนกับนายแฟงจึงชวนมาเข้าหุ้นกันตั้งห้างหุ้นส่วนฟักแฟงแดงกวนบริการโดยนายแดงกวน นายแฟงก็ทราบดีอยู่แล้ว การที่นายฟักยังคงดำเนินกิจการซ่อมรถยนต์ในอู่ของตนต่อไป กิจการซ่อมรถยนต์ของนายฟักไม่ถือเป็นการประกอบกิจการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน เพราะนายฟักทำอยู่ก่อนที่จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วน กรณีตามปัญหาจึงไม่เข้า ป.พ.พ. มาตรา 1038 นายแดงกวน นายแฟงจะต้องเรียกเอากำไรจากนายฟักไม่ได้ เพราะนายฟักไม่ได้ประกอบกิจการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนกรณีไม่เข้า ป.พ.พ. มาตรา 1038

ข้อ 2 นายอิสระ นายเสรี และนายภราดร เป็นหุ้นส่วนกันในห้างหุ้นส่วนสามัญ อิสระเสรียนต์ประกอบกิจการซื้อขายแลกเปลี่ยนรถยนต์ โดยมีนายอิสระและนายภราดรเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการนายอิสระทำสัญญาซื้อขายรถยนต์จากนายสันติภาพในราคา 70,000 บาท แต่นายเสรีหักทวงว่ารถคันนี้ไม่อยู่ในความนิยมของท้องตลาดและสภาพก็ชำรุดไม่ควรรับซื้อไว้ นายอิสระไม่ฟังคำหักทวงคงรับซื้อไว้ ต่อมาปรากฏว่ารถยนต์คันดังกล่าวขายไม่ออก ต้องขายในราคาถูกทำให้ห้างฯ ขาดทุน 10,000 บาท ส่วนนายภราดรเข้าไปเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญภราดรยนต์กิจ ซึ่งดำเนินกิจการซื้อขายและเปลี่ยนรถยนต์อันเป็นการ

แข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญอิสระเสรียนต์ โดยนายอิสระและนายเสรีไม่ได้ให้ความยินยอม ครั้นสิ้นปีปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนสามัญอิสระเสรียนต์ค้าขายขาดทุน 1 แสนบาท ส่วนห้างหุ้นส่วนสามัญภราดรยนต์ก็มีกำไร 3 แสนบาท

ดังนั้น นายอิสระจะต้องรับผิดชอบใช้เงิน 10,000 บาทให้แก่ห้างฯ หรือไม่ และนายอิสระกับนายเสรีจะเรียกร้องให้นายภราดรรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายได้อย่างไรหรือไม่

แนวคำตอบ

ตามปัญหา เป็นเรื่องการจัดการห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนและผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนไปเข้าหุ้นกับผู้อื่น จัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ อันมีสภาพธุรกิจอย่างเดียวกับห้างหุ้นส่วนสามัญที่ตนเป็นหุ้นส่วนอยู่ก่อนแล้ว จึงมีหลักกฎหมายที่ควรพิจารณาดังนี้

ป.พ.พ. มาตรา 1035 บัญญัติว่า “ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่าจะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคนจัดการห้างหุ้นส่วนไซ้ร้ หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้ แต่หุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใดจะทำการอันใดซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้นไม่ได้”

ป.พ.พ. มาตรา 1038 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีสภาพดูเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น โดยมีได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดทำการฝ่าฝืนตอบทบัญญัติมาตรานี้ไซ้ร้ ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ชอบที่จะเรียกเอาผลกำไรซึ่งผู้นั้นหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่ห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหายเพราะเหตุนั้น แต่ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน”

ป.พ.พ. มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวน ในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

วินิจฉัย ตามปัญหา การที่นายอิสระซื้อรถจากนายสันติภาพเป็นการกระทำที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน เพราะห้างมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อขายรถยนต์ และนายเสรีมิใช่หุ้นส่วนผู้จัดการ จึงไม่มีอำนาจทักท้วงการจัดการงานของห้าง และการกระทำของนายอิสระยังฟังไม่ได้ว่า ประมาทเลินเล่อ ดังนั้นจึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้เงิน 10,000 บาท แก่ห้างฯ ห้างหุ้นส่วนอิสระเสรียนต์เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่ได้จดทะเบียน จึงไม่มีข้อห้ามในการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งเข้าไปเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญห้างอื่น

ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน
ดังนั้น นายภราดรจึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่ห้างหุ้นส่วนในกรณีที่ห้างฯ
ขาดทุนและนายอิสระกับนายเสรีจะเรียกเอาผลกำไรจากห้างหุ้นส่วนสามัญภราดรยก
ไม่ได้เช่นกัน

ข้อ 3 นายเอกเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทโรงทำน้ำแข็งไทย จำกัดอยู่แล้ว แต่นายโทและ
นายตรีไม่ทราบจึงมาชักชวนนายเอกให้เข้าหุ้นร่วมกับตน เพื่อจัดตั้งห้างหุ้นส่วนทำโรง
น้ำแข็งอีกโรงหนึ่ง และตกลงให้นายเอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่ผู้เดียว เมื่อดำเนินการ
มาได้สามเดือนห้างหุ้นส่วนขาดทุนสองแสนบาท นายโทและนายตรีจึงทราบว่านายเอก
เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทโรงทำน้ำแข็งไทย จำกัด ซึ่งประกอบธุรกิจประเภทเดียวกับห้างหุ้นส่วน
และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน จึงบังคับให้นายเอกขายหุ้นในบริษัทโรง
ทำน้ำแข็งไทยจำกัดให้ผู้อื่น แต่นายเอกก็เพิกเฉยเสีย นายโทและนายตรีจึงมาปรึกษา
ท่านว่าจะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากนายเอกได้หรือไม่ ถ้า

ก. ห้างหุ้นส่วนที่จัดตั้งขึ้นนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

ข. ห้างหุ้นส่วนที่จัดตั้งขึ้นนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 1038 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประกอบ
กิจการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีสภาพดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน
นั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น โดยมีได้รับความยินยอมของผู้เป็น
หุ้นส่วนคนอื่น ๆ

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรานี้ไซ้รู้ผู้เป็นหุ้นส่วนคน
อื่น ๆ ขอบที่จะเรียกเอาผลกำไรซึ่งผู้นั้นหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทน
เพื่อการที่ห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหายเพราะเหตุนั้น แต่ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้น
เวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน”

ป.พ.พ. มาตรา 1066 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดในห้างหุ้นส่วน
จดทะเบียนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการ
แข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือ
ไปเข้าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนอื่นซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพ
เป็นอย่างเดียวกัน และแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้น เว้นไว้แต่จะได้
รับคำยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทั้งหมด

แต่ข้อห้ามเช่นว่ามานี้ ท่านว่าจะไม่พึงใช้ได้ ถ้าหากผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายได้รู้อยู่แล้ว
ในเวลาเมื่อลงทะเบียนห้างหุ้นส่วนนั้นว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้ทำกิจการหรือเข้าเป็น

หุ้นส่วนอยู่ในห้างหุ้นส่วนอื่นอันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนที่ทำไว้ต่อกันนั้นก็ได้บังคับให้ถอนตัวออก

วินิจฉัย ก. ถ้าห้างหุ้นส่วนที่จัดตั้งขึ้นเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนายโทและนายตรีก็ไม่มีสิทธิเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากนายเอกเพราะบทบัญญัติในมาตรา 1038 ป.พ.พ. มิได้มีข้อห้ามในการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนและข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่านายเอกเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทโรงทำน้ำแข็งไทยจำกัดแต่อย่างใด

ข. ถ้าห้างหุ้นส่วนที่จัดตั้งขึ้นเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลนายโทและนายตรีก็ไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน (แทนห้างหุ้นส่วน) จากนายเอก เพราะบทบัญญัติมาตรา 1066 ป.พ.พ. มิได้มีข้อห้ามในการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนคนใดคนหนึ่งเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัด ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน และก็ไม่ปรากฏว่านายเอกเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทโรงทำน้ำแข็งไทยจำกัดแต่อย่างใด

สรุป ถ้านายโทและนายตรีมาปรึกษาข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็จะแนะนำนายโทและนายตรีว่า จะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากนายเอกไม่ได้ ตามหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

ข้อ 4 นายแดงลงหุ้นร่วมกับนายดำ เพื่อจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ดังนี้ นายแดงจะไปเข้าหุ้นกับบุคคลอื่นอีกได้หรือไม่ โดยที่นายแดงเป็นผู้ถือหุ้น ส่วนบุคคลอื่นเป็นผู้ออกแรงในการจัดการห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งดำเนินกิจการมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการที่นายแดงร่วมลงหุ้นกับนายดำ

ธงคำตอบ

ได้ เพราะมาตรา 1038 มิได้บัญญัติห้ามไว้ และมาตรา 1038 นี้ใช้เฉพาะกับห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนเท่านั้น

ข้อ 5 เอก โท ตรีและจัตวา ตกลงเข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน โดยมีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการค้าหนังสือพิมพ์ ทุกคนได้นำเงินมาลงหุ้นคนละ 2 แสนบาท โทต้องการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ แต่ไม่ได้รับเลือก เพราะหุ้นส่วนอื่นๆ เห็นควรให้เอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ โทจึงขอถอนหุ้นคืนแต่หุ้นส่วนอื่นๆ ไม่ยอม ทำให้โทไม่พอใจเป็นอย่างมาก จึงไปชักชวนนายแดงมาเข้าหุ้นร่วมกับคนจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ทำการค้าหนังสือพิมพ์แข่งกับห้างหุ้นส่วนที่เอก โท ตรี และจัตวา เข้าหุ้นส่วนกัน โดยในห้างหุ้นส่วนใหม่นี้ โทขอเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่เพียงผู้เดียว เมื่อสิ้นปีปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนที่เอก โท ตรี และจัตวา เป็นหุ้นส่วนกันขาดทุนเป็นเงิน 1 แสนบาท

ส่วนห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนระหว่างโทกับนายแดงมีกำไร 3 แสนบาท ดังนี้ เอก ตรี และจัตวา จะเรียกร้องให้โทรับผิดชอบได้เพียงใด หรือไม่

ธงคำตอบ

หลักกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1038

วินิจฉัย เอก, ตรี และจัตวา เรียกร้องให้โทรับผิดชอบได้เพราะโทได้ประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนที่เอก, โท, ตรีและจัตวาเข้าหุ้นส่วนกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1038 แต่ต้องฟ้องเรียกภายในหนึ่งปีนับแต่วันทำการฝ่าฝืนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1038 วรรค 2

ตัวอย่างคำถามมาตรา 1049

ข้อ 1 นายเจริญและนายสุขเป็นหุ้นส่วนกันในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการค้าไม้ นายเจริญขายไม้ของหุ้นส่วนให้แก่นายศิริ เป็นเงินซื้อหนึ่งแสนบาท ต่อมานายเจริญเดินทางไปต่างประเทศ เป็นเวลานาน นายสุขจึงทำหน้าที่หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนแทน และได้เรียกให้นายศิริชำระหนี้ แต่นายศิริไม่ยอมชำระ นายสุขจึงฟ้องศาลขอให้บังคับนายศิริชำระหนี้ดังกล่าวดังนี้ ถ้าท่านเป็นศาลจะวินิจฉัยคดีนี้อย่างไร

แนวคำตอบ

ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอาสิทธิใด ๆ แก่บุคคลภายนอกในกิจการค้าซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนั้นหาได้ไม่ (ป.พ.พ. มาตรา 1049)

ตามปัญหา ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนซึ่งมีนายเจริญและนายสุข เป็นหุ้นส่วนกันนั้น นายเจริญเป็นผู้ขายไม้ของหุ้นส่วนแต่ผู้เดียวให้แก่นายศิริ นายสุขหาได้เกี่ยวข้องเป็นผู้ขายด้วยไม่ ฉะนั้น แม้นายเจริญไปต่างประเทศและนายสุขเป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วนก็ตาม นายสุขก็จะถือเอาสิทธิใด ๆ แก่ นายศิริ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกในกิจการค้าขายของห้างหุ้นส่วนซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนหาได้ไม่ ฉะนั้นศาลย่อมพิพากษาให้ยกฟ้องคดีที่นายสุขเป็นโจทก์ฟ้องนายศิรินั้น

ข้อ 2 นายดีกับนายแดง เป็นหุ้นส่วนกันโดยไม่ได้จดทะเบียนเพื่อทำการค้าวัสดุก่อสร้าง นายดีขายสินค้าของหุ้นส่วนให้นายแสงเป็นเงิน 50,000 บาท ครั้นแล้วนายดีเดินทางไปต่างประเทศเป็นเวลานาน นายแดงจึงจัดการแทนและได้เรียกร้องให้นายแสงชำระหนี้ นายแสงไม่ชำระ ดังนี้ นายแดงจะฟ้องนายแสงให้ชำระหนี้ดังกล่าวได้หรือไม่ ถ้าห้างหุ้นส่วนนี้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ตามกฎหมายจะมีผลในทางปฏิบัติอย่างไร

แนวคำตอบ

ตามปัญหาในกรณีนี้ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน นายแดงจะฟ้องให้นายแสงชำระหนี้ดังกล่าวไม่ได้ เพราะไม่มีชื่อนายแดงในกิจการค้าขาย เมื่อไม่มีชื่อนายแดงในกิจการค้าขายนายแดงก็จะถือสิทธิใด ๆ แก่บุคคลภายนอกไม่ได้ ดังหลักกฎหมายมาตรา 1049 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอาสิทธิใด ๆ แก่บุคคลภายนอกในกิจการค้าขายซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนั้นหาได้ไม่”

ถ้ากรณีเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน หลักกฎหมายที่ต้องพิจารณาคือ มาตรา 1065 ซึ่งวางหลักไว้ว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสิทธิอันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน

เมื่อห้างหุ้นส่วนนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน นายแดงก็ฟ้องนายแสงในนามของห้างฯได้ เพราะถือว่าห้างหุ้นส่วนเป็นคู่สัญญากับนายแสงโดยตรง ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น จึงอาจถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสีทธิอันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนได้ ตามมาตรา 1065

ตัวอย่างคำถามมาตรา 1050

ข้อ 1. นายกอบและนายกำเป็นหุ้นส่วนกันในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนขายเครื่องสำอางไม่มีข้อสัญญากำหนดว่าใครเป็นผู้จัดการ นายกอบขับรถยนต์ของห้างไปสืบลราคาราคาในท้องตลาดด้วยความประมาทเลินเล่อชนนายเก่งบาดเจ็บ ส่วนนายกำไปกู้เงินนายกล้ามาซื้อน้ำหอมเข้าร้านดังนี้ นายเก่งและนายกล้าจะฟ้องนายกอบและนายกำให้รับผิดชอบได้อย่างไรหรือไม่

คำตอบ

การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งใดคนหนึ่งในการหุ้นส่วนสามัญได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ อันได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะจัดการไปเช่นนั้น (ป.พ.พ. มาตรา 1050)

ตามปัญหาเป็นเรื่องความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญต่อบุคคลภายนอกการที่นายกอบขับรถยนต์ไปสืบลราคาราคาในท้องตลาด ย่อมถือว่าได้กระทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน เมื่อไปกระทำละเมิดชนนายเก่งขณะไปสืบลราคาราคา นายกอบและนายกำซึ่งเป็นหุ้นส่วนจึงต้องรับผิดชอบร่วมกันในการใช้ค่าเสียหายนั้น

ส่วนการที่นายกำไปกู้เงินนายกล้ามาซื้อน้ำหอมเข้าร้านก็เช่นกัน ถือได้ว่าเป็นการกระทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน เพราะโดยปกติการค้าขายย่อมมีการกู้หนี้ยืมสินกันมาลงทุนบ้าง และวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนก็เพื่อขายเครื่องสำอางน้ำหอมก็เป็นเครื่องสำอางอย่างหนึ่ง เมื่อนายกำไปก่อหนี้ขึ้นดังกล่าว นายกำและนายกอบก็ต้องรับผิดชอบร่วมกันในหนี้หนี้

ข้อ 2 นายเอก นายโท และนายตรี เข้าทุนกันตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญโดยดำเนินกิจการเป็นโรงฆ่าสุกร มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บเงินจากผู้นำสุกรไปฆ่าและตั้งให้นายเอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายเอกได้ซื้อเชื้อสุกรของนายจัตวามาฆ่าขายเสียเองและไม่ชำระเงินให้นายจัตวาเช่นนี้ นายจัตวาจะฟ้องให้นายเอก นายโท และนายตรีรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าวร่วมกันได้หรือไม่

แนวคำตอบ

กรณีนี้เป็นเรื่องหุ้นส่วนผู้จัดการ ได้กระทำนอกเหนือขอบเขตวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนสามัญ

หลักกฎหมาย การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งใดคนหนึ่ง ได้จัดทำในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการ

นั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน โดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะจัดการไปเช่นนั้น (ป.พ.พ. มาตรา 1050)

ตามปัญหา ตามที่นายเอก นายโท และนายตรี เข้าหุ้นส่วนกันตั้งโรงฆ่าสุกรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บเงินจากผู้นำสุกรไปฆ่านั้น การที่นายเอก หักส่วนผู้จัดการหุ้นส่วนสามัญซื้อเชื้อสุกรของนายจัตวามาฆ่าเสียเองนั้น เป็นการทำการค้าขายนอกวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน เมื่อไม่ปรากฏว่านายเอกได้ทำไปในฐานะตัวแทนของนายโทและนายตรี ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น หรือว่านายโทและนายตรีมีส่วนได้เสียด้วยในกิจการนั้นแล้ว นายเอกก็ต้องรับผิดชอบเฉพาะตัว นายโทและนายตรีผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อนายจัตวา ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกด้วย (ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2-3/2474)

ข้อ 3. นายเอนก นายวิเชียร และนายสาโรจน์ ได้เข้าหุ้นกันตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน มีวัตถุประสงค์ขายที่ดินจัดสรร โดยตกลงกันให้นายเอนกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ หลังจากที่ได้ตกลงกันเรียบร้อยแล้ว นายเอนกได้ไปกู้เงินบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์จำกัดจำนวน 2,000,000 บาท เพื่อนำเงินดังกล่าวมาซื้อที่ดินจัดสรรขายตามวัตถุประสงค์ของห้างต่อมานายอาทิตย์ได้มาชักชวนให้นายเอนกเข้าหุ้นส่วนกันปลูกบ้านจัดสรรขาย โดยปลูกบ้านบนที่ดินนายอาทิตย์ขายได้เอากำไรมาแบ่งกัน นายเอนกตกลงจึงได้ไปกู้เงินบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์จำกัดเพิ่มอีก 3,000,000 บาท เพื่อนำมาปลูกบ้านจัดสรรขาย โดยหุ้นส่วนคนอื่น ๆ มิได้รู้เห็นด้วย ต่อมาปรากฏว่านายเอนกถูกนายอาทิตย์โกงเงินที่ขายบ้านจัดสรรไปทั้งหมดเมื่อหนี้ทั้งสองรายถึงกำหนด บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์จำกัด จึงได้มาทวงหนี้จำนวน 5,000,000 บาท อยากทราบว่าใครบ้างจะต้องรับผิดชอบในจำนวนนี้ จงอธิบาย

ธงคำตอบ

หลักกฎหมาย มาตรา 1050 ซึ่งบัญญัติว่า

“การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

(10 คะแนน)

ตามปัญหา การที่นายเอนก นายวิเชียร และ นายสาโรจน์ ได้เข้าหุ้นกันตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดอยู่แล้ว ตามมาตรา 1025 กรณีนี้นายเอนกซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้ไปกู้เงินบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์จำกัดเป็นจำนวน 5,000,000 บาท ซึ่งถ้าได้นำเงินจำนวนนี้มาจ่ายตามวัตถุประสงค์ของห้าง ผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนก็จะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวน แต่ตามปัญหามิได้เป็นเช่นนั้น เพราะฉะนั้นจึงต้องแยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1. การที่นายเอนกไปกู้เงินบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์จำนวน 2,000,000 บาทเพื่อนำเงินดังกล่าวมาซื้อที่ดินจัดสรรขายตามวัตถุประสงค์ของห้าง ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนคือ นายเอนก นายวิเชียร และนายสาโรจน์จึงต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนมาตรา 1050 ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งถือว่าหุ้นส่วนทุกคนต้องผูกพัน เพราะเป็นการกู้เงินมาเพื่อดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของห้าง

กรณีที่ 2. การที่นายเอนกได้ไปกู้เงินบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เพิ่มอีก 3,000,000 บาท เพื่อนำมาปลูกบ้านจัดสรรขาย การกู้เงินกรณีหลังนี้เป็นการจัดทำไปเกินขอบเขตวัตถุประสงค์ของห้างฯ โดยผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ มิได้มีส่วนร่วมรู้เห็นด้วย นายวิเชียร และนายสาโรจน์จึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบในวงเงิน 3,000,000 บาท ด้วยส่วนผู้ที่จะต้องรับผิดชอบจำนวนเงินดังกล่าวคือ นายเอนกและนายอาทิตย์ เพราะการที่นายเอนกและนายอาทิตย์ตกลงเข้าหุ้นกันปลูกบ้านจัดสรรขายแล้วเอากำไรมาแบ่งกัน ถือว่าทั้งสองคนได้เข้ากันเป็นหุ้นส่วนกันตามมาตรา 1012 และจำนวนเงินที่กู้มานั้นได้นำมาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของบุคคลทั้งสอง หุ้นสองทั้งสองคือนายเอนกและนายอาทิตย์จึงต้องร่วมรับผิดชอบกันในวงเงิน 3,000,000 บาท ตามมาตรา 1050

สรุป

กรณีที่ 1. นายเอนก นายวิเชียร และนายสาโรจน์ ต้องร่วมรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนในวงเงิน 2,000,000 บาท

กรณีที่ 2. นายเอนก และนายอาทิตย์ ต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในวงเงิน 3,000,000 บาท

ข้อ 4. ดำ แดง และขาว ตกลงตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการขายอาหารและเครื่องดื่ม และแต่งตั้งให้ดำเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ดำมีความจำเป็นต้องเดินทางไปต่างจังหวัด แต่มิได้มอบให้ใครเป็นผู้จัดการ แดงเห็นว่าไม่มีใครจัดการห้างฯ จึงได้เข้ามาดูแลจัดการแทนดำ และได้ทำสัญญาซื้อเครื่องดื่มเพื่อนำมาจำหน่ายในห้างฯ จากเขียว แต่นายขาวได้คัดค้านว่าควรรอให้ดำกลับมาเสียก่อน แต่แดงไม่เชื่อ ต่อมาปรากฏว่าห้างฯ ผิดนัดไม่ชำระค่าเครื่องดื่มให้แก่เขียว เขียวจึงเรียกร้องให้ดำและขาวรับผิดชอบร่วมกับแดง แต่ดำและขาวปฏิเสธโดยอ้างว่าแดงไม่ใช่หุ้นส่วนผู้จัดการ ไม่มีอำนาจทำการแทนห้าง และขาวก็ได้คัดค้านแล้วด้วย ดังนั้นให้ท่านวินิจฉัยว่าข้อต่อสู้ของดำและขาวรับฟังได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ธงคำตอบ

ตามปัญหา เนื่องจากเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน บุคคลภายนอกจึงไม่อาจทราบได้ว่าใครมีอำนาจจัดการห้างฯ ได้ และการกระทำของแดงก็อยู่ในทางธรรมดา

การค้าของห้างหุ้นส่วน และแม้ว่าจะคัดค้านก็เป็นเรื่องระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันเองไม่
เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ดังนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจึงต้องร่วมกันรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน
ในหนี้ของห้างฯ ต่อเขียวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1050

สรุป ข้อต่อสู้ของดำและขาวรับฟังไม่ได้

ตัวอย่างมาตรา 1051

ข้อ 1. นายแดง, นายดำ และนายขาว ตกลงจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน โดยลงหุ้นคนละ 1 แส่นบาท เมื่อดำเนินกิจการมาได้ 3 ปี นายแดงก็ลาออกจากห้างหุ้นส่วน ไปประกอบอาชีพอย่างอื่น หลังจากนั้นก็มีนายเขียวมาขอร่วมหุ้นกับนายดำ และนายขาว ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ก่อนที่นายแดงจะออกจากห้างหุ้นส่วนไป ห้างหุ้นส่วนเป็นหนี้เงินกู้ นายเอก 2 แส่นบาท ถ้านายดำและนายขาวไม่มีเงินชำระหนี้รายนี้ นายเอกจะเรียกร้อง เอาจากนายแดงและนายเขียวได้หรือไม่

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านผู้เป็นห้างหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

ป.พ.พ. มาตรา 1051 บัญญัติว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากห้างหุ้นส่วนไปแล้วยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนไป

ป.พ.พ. มาตรา 1052 บัญญัติว่า บุคคลผู้เข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนย่อมต้องรับผิดชอบในหนี้ใด ๆ ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนด้วย

วินิจฉัย ตามปัญหา นายแดงผู้เป็นหุ้นส่วนได้ลาออกจากห้างหุ้นส่วนไปแล้ว แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ก่อนที่นายแดงจะออกไปนั้นห้างหุ้นส่วนได้เป็นหนี้ที่นายเอก นายเอกจึงมีสิทธิฟ้องเรียกหนี้ได้จากนายแดงได้เต็มจำนวน 2 แส่นบาท เพราะเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนนายแดงได้ลาออกไป และการกู้ยืมเงินนั้นถือว่าเป็นทางธรรมดาของการประกอบธุรกิจการค้าซึ่งจะต้องมีการกู้ยืมเงินมาดำเนินกิจการ จึงถือว่าเป็นหนี้ที่เกิดจากการจัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะการจัดการไปเช่นนั้น (ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1050 ประกอบมาตรา 1051)

ส่วนนายเขียว แม้จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วนร่วมกับนายดำและนายขาวในภายหลังก็ต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นส่วนด้วย ตามมาตรา 1050 ประกอบมาตรา 1050 นายเอกจึงมีสิทธิเรียกร้องเอาจากนายเขียวเต็มจำนวน 2 แส่นบาท

สรุป นายเอกมีสิทธิจะเรียกให้นายแดงหรือนายเขียว คนใดคนหนึ่งชำระหนี้เต็มตามจำนวนสองแส่นบาทก็ได้ หรือจะเลือกให้ทั้งสองร่วมชำระหนี้ทั้งหมดเต็มจำนวนสองแส่นบาทก็ได้ ตามแต่จะเลือก

ข้อ 2. อุษา วารุณี ศรีไสล และหทัยมาศ เข้าหุ้นส่วนกันค้าขายผ้าและเครื่องนุ่งห่ม

ใช้ชื่อว่า ห้างหุ้นส่วนไทยภูษิตาภรณ์ ต้องขยายกิจการค้า จึงไปกู้เงินจากห้างหุ้นส่วน
เงินทุนจำกัดห้าแสนบาทเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2528 โดยสัญญาว่าชำระเงินกู้คืนในวันที่
2 มกราคม 2529 ในวันที่ 1 ธันวาคม 2528 หทัยมาศมีข้อพิพาทกับหุ้นส่วนคนอื่นจึง
ออกจากการเป็นหุ้นส่วน อุษา วารุณี และศรีไสล ยังคงเข้าหุ้นส่วนดำเนินกิจการค้าใน
ชื่อห้างเดิมต่อไป วันที่ 2 มกราคม 2529 ห้างหุ้นส่วนเงินทุนจำกัด เรียกร้องให้ห้างหุ้นส่วน
ไทยภูษิตาภรณ์ชำระหนี้เงินกู้ แต่ห้างหุ้นส่วนไทยภูษิตาภรณ์ก็ผิดผ่อนเรื่อยมา วันที่ 2
กุมภาพันธ์ 2531 ห้างหุ้นส่วนเงินทุนจำกัด จึงฟ้อง อุษา วารุณี ศรีไสล และหทัยมาศ
ต่อศาลให้ชำระหนี้จำนวนห้าแสนบาท หทัยมาศต่อสู้คดีว่า หทัยมาศไม่ต้องรับผิดชอบหนี้
ให้แก่ห้างหุ้นส่วนเงินทุนจำกัด เพราะหทัยมาศออกจากการเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน
ไทยภูษิตาภรณ์แล้ว ทั้งนี้ก็ครบกำหนดชำระภายหลัง และหทัยมาศได้ออกจากหุ้นส่วน
เป็นเวลาเกินกว่าสองปีแล้ว จึงไม่ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนไทยภูษิตาภรณ์ ขอ
ให้ศาลพิพากษายกฟ้อง ข้อต่อสู้ของหทัยมาศฟังขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ

ข้อต่อสู้ของหทัยมาศฟังไม่ขึ้น เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1051
บัญญัติว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อ
ให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนไป แม้หทัยมาศจะได้ออกจากการเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้น
ส่วนไทยภูษิตาภรณ์ไปแล้ว แต่หนี้ได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่หทัยมาศจะได้ออกจากหุ้นไป
กฎหมายถือเอาการก่อหนี้เป็นเกณฑ์ ส่วนหนี้จะถึงกำหนดชำระก่อนหรือหลังหุ้นส่วนออกจาก
ห้างหุ้นส่วนไม่สำคัญ หทัยมาศจึงต้องรับผิดชอบในหนี้สินของห้างหุ้นส่วน

ข้อต่อสู้ของหทัยมาศที่ว่า ได้ออกจากหุ้นส่วนมาเกินกว่าสองปีแล้ว ไม่ต้องรับผิดชอบ
ในหนี้ของห้างหุ้นส่วนก็รับฟังไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะความรับผิดชอบในหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วน
ในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนั้นรับผิดชอบตามอายุความแห่งมูลหนี้ หนี้กู้เงินมีอายุความ
สิบปี ห้างหุ้นส่วนไทยภูษิตาภรณ์กู้ยืมเงินและถึงกำหนดชำระในปี 2529 อายุความครบ
สิบปีในปี 2539 หนี้จึงยังไม่ขาดอายุความ ข้อต่อสู้ของหทัยมาศเป็นข้อต่อสู้ของหุ้นส่วน
ในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1068 กำหนด
ระยะเวลาความรับผิดชอบเกี่ยวแก่หนี้ไว้เพียงสองปีนับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน ซึ่งเป็นคน
ละกรณีกับห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนหทัยมาศจึงต้องรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าว

ข้อ 3. อลิษาและวาทีนี ซึ่งมาเข้าฟังคำบรรยายของอาจารย์ทันบ้างไม่ทันบ้าง
เป็นประจำ ทำให้ได้ฟังการบรรยายของอาจารย์ไม่ตลอด นั่งคุยกันถึงเรื่องความรับผิด
ของผู้เป็นหุ้นส่วนที่หนี้ที่ห้างหุ้นส่วนสามัญได้ก่อให้เกิดขึ้น จึงเกิดโต้เถียงกันอลิษาอ้างว่า
ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้ว ยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้

เกิดขึ้นก่อนที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนจนกว่าหนึ้นนั้นจะได้รับชำระหมดสิ้น วาทีนี้เถียงว่าไม่จริง อาจารย์บอกว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงต้องรับผิดชอบหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนนั้นเพียงสองปีนับแต่ออกจากหุ้นส่วน ทั้งสองต่างเถียงไม่ตกลงกัน จึงพากันมาหาท่านให้ช่วยแนะนำว่าข้อใดเถียงของอลิษาและวาทีนี้ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ

1. อ้างตัวบทประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1051 และ 1068
 2. ให้คำแนะนำว่า ทั้งอลิษาและวาทีนี้เถียงถูกบางส่วน ที่อลิษาอ้างเป็นเรื่องความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในหนี้ของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ส่วนที่วาทีนี้เถียงนั้นเป็นเรื่องความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในหนี้ของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน
- ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในหนี้ของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1051 ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนจะต้องรับผิดชอบหนี้ของห้างหุ้นส่วนซึ่งก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนไปจนกว่าหนึ้นดังกล่าวจะได้รับชำระหมดสิ้นภายในอายุความมูลหนี้ ซึ่งตรงกับที่อลิษากล่าวอ้าง ส่วนความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในหนี้ของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1068 ซึ่งจำกัดความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วน ในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนหุ้นส่วนผู้นั้นออกจากหุ้นส่วนว่ามีกำหนดระยะเวลาเพียงสองปีนับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน แต่ถ้าอายุความแห่งมูลหนี้มีระยะเวลาสั้นกว่าสองปี ความรับผิดก็สิ้นสุดลงเมื่อหนึ้นนั้นพ้นอายุความผู้เป็นหุ้นส่วนที่ออกไปนั้นไม่ต้องรับผิดชอบไปอีกจนครบสองปี ซึ่งตรงกับความเข้าใจของวาทีนี้

ตัวอย่างคำถามมาตรา 1052

ข้อ 1. นายเก่ง นายแก้ว นายกล้า ได้ตกลงตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน “แก้วเก่งกล้า” มีวัตถุประสงค์ค้าขายเครื่องกีฬาและได้ตกลงให้นายเก่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายเก่งได้ไปกู้เงินจากนางสาวสดสวยมา 100,000 บาท เพื่อใช้ในกิจการของห้างหุ้นส่วน ต่อมา นายกล้าได้ชักชวนนายโกยเข้ามาเป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งโดยนายเก่งและแก้วก็เห็นชอบด้วย พอสิ้นปีห้างหุ้นส่วนค้างชำระหนี้นางสาวสดสวยอยู่อีก 50,000 บาท ดังนี้ นางสาวสดสวยจะฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากใครบ้าง

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ป.พ.พ.มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะการจัดการไปเช่นนั้น”

วินิจฉัย ตามปัญหา การที่นายเก่งไปกู้เงินจากนางสาวสดสวยมา 100,000 บาท เพื่อนำมาใช้ในกิจการของห้างหุ้นส่วน ถือว่านายเก่งได้กระทำไปในทางธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน เพราะการประกอบธุรกิจก็ต้องจะมีการกู้ยืมสินกันบ้าง เพื่อนำเงินมาลงทุน ดังนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ จะปฏิเสธความรับผิดชอบได้ก็ต่อเมื่อพิสูจน์ให้เห็นว่า การกู้ยืมเงินเป็นการจัดทำไปในทางนอกธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน ดังนั้น นายเก่ง นายแก้ว นายกล้า จึงต้องรับผิดชอบหนี้ 50,000 บาทนี้ร่วมกัน (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1050)

ส่วนนายโกยนั้นแม้จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในภายหลัง แต่หนี้ของห้างหุ้นส่วนที่เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน ตนก็ต้องรับผิดชอบด้วยตามมาตรา 1052 แห่ง ป.พ.พ. ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลผู้เข้าเป็นหุ้นส่วน ย่อมต้องรับผิดชอบหนี้ใด ๆ ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนด้วย”

สรุป นางสาวสดสวยมีสิทธิฟ้องเรียกหนี้จากนายเก่ง นายแก้ว นายกล้า นายโกย ได้ตามหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

ตัวอย่างคำถามมาตรา 1054

ข้อ 1. เดิมนายสินเช่าร้านค้าของนายเวกประกอบกิจการค้าขายเครื่องอะไหล่รถยนต์ ต่อมาได้ชักชวนนายมัน นายคง มาเข้าหุ้นส่วนกันทำการค้าขายเครื่องอะไหล่รถยนต์ โดยใช้ชื่อว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน มันคงสิน” และได้เช่าร้านค้าของนายเวก เป็นที่ทำการค้าต่อไปทั้งหมดได้ตกลงให้นายสินเป็นผู้จัดการ ดำเนินมาได้ 6 เดือนเศษ นายมันก็ลาออกจากหุ้นส่วนไปดำเนินการค้าขายอะไหล่รถยนต์ด้วยตนเอง โดยประกอบกิจการใกล้เคียง กับห้างหุ้นส่วนนั้นเอง และห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมันคงสินก็ยังคง ดำเนินกิจการค้าขายเรื่อยมา พอสิ้นปีห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมันคงสิน เป็นหนี้ ค่าเช่านายเวก 5,000 บาท และเป็นหนี้ค่าอะไหล่รถยนต์อยู่ 50,000 บาท ดังนี้ เจ้าหนี้ ของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมันคงสินจะเรียกหนี้รายนี้จากใครได้บ้าง เพราะเหตุใด

แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1025 อันว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นคือห้างหุ้นส่วน ประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดย ไม่มีจำกัด

มาตรา 1050 บัญญัติว่า การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้นด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น

มาตรา 1054 บัญญัติว่า “บุคคลใดแสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนด้วยวาจากิตี ด้วยลายลักษณ์อักษรกิตี ด้วยกิริยากิตี ด้วยยินยอมให้เขาใช้ชื่อตนเองเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนกิตี หรือรู้แล้วไม่คัดค้านปล่อยให้เขาแสดงว่าตนเป็นหุ้นส่วนกิตี ท่านว่าบุคคลนั้นย่อมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนเสมือนเป็นหุ้นส่วน.....”

วินิจฉัย การที่ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนค่าเช่านายเวก 5,000 บาทนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ค่าเช่ารายนี้ (ตามมาตรา 1025) ถึงแม้ว่านายมันจะลาออกจากหุ้นส่วนไป แต่ห้างหุ้นส่วนก็ยังคงใช้ชื่อว่าห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมันคงสิน โดยที่นายมันไม่คัดค้านยอมให้เขาใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนร่วมกับหุ้นส่วนผู้อื่น นายมันจึงต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ที่ของห้างเสมือนตนเป็นหุ้นส่วนอยู่ด้วย (มาตรา 1054) ดังนั้น นายเวกจึงเรียกหนี้ค่าเช่ารายนี้ได้จากนายมัน นายคง และ นายสินได้

ส่วนหนี้ค่าอะไหล่ก็เช่นเดียวกัน การค้าขายอะไหล่เป็นทางธรรมดาการค้าขายของห้างผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้นด้วย และจะต้องรับผิดชอบ

ร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น (มาตรา 1050) ส่วนนายมันแม้จะออกจากห้างหุ้นส่วนไปก็ต้องรับผิดชอบในหนี้รายนี้ด้วย เพราะยอมให้เขาใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้าง (มาตรา 1054) ดังนั้น หนี้ค่าอะไหล่รถยนต์ นายมัน นายคง นายสิน ก็ต้องร่วมรับผิดชอบเช่นเดียวกับหนี้ค่าเช่า

ข้อ 2 นายเรวัตรและนายสมชายตกลงเข้าหุ้นส่วนกันตั้งโรงงานผลิตยารักษาสิว และฝ้า โดยลงหุ้นคนละหนึ่งล้านบาท และจดทะเบียนเป็นหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล และใช้ชื่อว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเรวัตรและสมชาย นางสาวมาลี ซึ่งเป็นคนรักของ นายสมชายได้มาหานายสมชายที่ห้างหุ้นส่วนนี้เป็นประจำ และได้ช่วยนายสมชายจัดกิจการงานของห้างอยู่เสมอ บางครั้งก็เข้าควบคุมดูแลสั่งงานของห้างหุ้นส่วนด้วย ส่วน นายเรวัตรได้กู้ยืมเงินในนามของห้างหุ้นส่วนจากนายสุนทรห้าแสนบาท เพื่อนำมาใช้ในกิจการงานของห้างหุ้นส่วนเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระนายสุนทรได้มีหนังสือทวงถามไปยัง ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเรวัตรและสมชายให้ชำระหนี้ห้างหุ้นส่วนได้รับหนังสือแล้วก็ยังเพิกเฉยอยู่ ดังนี้ นายสุนทรจะฟ้อง เรียกหนี้รายนี้จากใครได้บ้าง

แนวคำตอบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1054 วรรคแรกบัญญัติว่า “บุคคลใด แสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนด้วยวาจาก็ดี ด้วยลายลักษณ์อักษรก็ดีด้วยกริยาก็ดี ท่านว่า บุคคลผู้นั้นย่อมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนเสมือนเป็นหุ้นส่วน”

ตามปัญหา นางสาวมาลี ได้ช่วยนายสมชายจัดกิจการงานของห้างอยู่เสมอ บางครั้ง ก็เข้าควบคุมดูแลสั่งงานของห้างหุ้นส่วนด้วย จึงถือได้ว่านางสาวมาลีแสดงตนเป็นหุ้นส่วน ร่วมกับผู้อื่นด้วยกริยา ดังนั้นนางสาวมาลีจึงต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเสมือนเป็นหุ้นส่วนเมื่อห้างหุ้นส่วนเป็นหนี้เงินกู้นายสุนทร และห้างได้ผิดนัดชำระหนี้ นายสุนทร จึงฟ้องเรียกหนี้รายนี้ได้จากนายเรวัตร นายสมชาย และนางสาวมาลี ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1050 และมาตรา 1054

ข้อ 3 นายโชค นายทวี และนายทรัพย์ได้เข้าหุ้นกันตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ชื่อห้างหุ้นส่วนโชคทวีทรัพย์ วัตถุประสงค์ของห้างคือขายรถจักรยานยนต์ โดยตกลงกันให้นายโชคเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กิจการดำเนินมาได้ประมาณ 2 ปี พอถึงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2533 นายทรัพย์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้หนึ่งได้ถึงแก่ความตายนายโชคและนายทวิสองคนก็ยังคงดำเนินกิจการค้าต่อไปโดยใช้ชื่อเดิม ต่อมานายโชคได้ส่งรถจักรยานยนต์จาก บริษัท สยามยานยนต์ จำกัด มาจำหน่ายเป็นจำนวนเงิน 300,000 บาท โดยนายโชคได้ส่งจ่ายเช็ค เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2533 เช็คถึงกำหนดขึ้นเงินในวันที่ 5 เมษายน 2533 พอถึงวันที่ 5 เมษายน 2533 ซึ่งเป็นวันที่เช็คถึงกำหนด บริษัท สยามยานยนต์ จำกัด ได้นำเช็คไปขึ้นเงิน

ที่ธนาคาร ปรากฏว่าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน บริษัท สยามยานยนต์ จำกัด จึงได้ติดต่อไปยังนายโชคให้จ่ายเงินจำนวนดังกล่าว นายโชคปฏิเสธโดยอ้างว่าไม่มีเงินจ่าย ดังนั้น บริษัท สยามยานยนต์ จำกัด จะฟ้องให้ใครรับผิดชอบในหนี้รายนี้ได้บ้าง จงอธิบาย

ธงคำตอบ

หลักกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1050 และมาตรา 1054 วรรค 2 (10 คะแนน)

วินิจฉัย บริษัท สยามยานยนต์ จำกัด ฟ้องนายโชคและนายทวีให้รับผิดชอบร่วมกันในจำนวนเงิน 300,000 บาทได้ เพราะการที่นายโชคซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้สั่งรถจักรยานยนต์เข้ามาจำหน่าย ถือว่านายโชคได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนจึงต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้แก่ให้เกิดขึ้น เพราะได้จัดการไปเช่นนั้นตามมาตรา 1050

สำหรับนายทรัพย์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้หนึ่งได้ถึงแก่ความตายก่อนที่ห้างหุ้นส่วนจะไปเป็นหนี้บริษัท สยามยานยนต์ จำกัด แม้ห้างหุ้นส่วนนั้นยังคงดำเนินกิจการต่อไปในชื่อเดิมของห้างซึ่งในชื่อของห้างหุ้นส่วนผู้ตายควบคุมด้วยก็ตาม กองมรดกของนายทรัพย์ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ใด ๆ อันห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังจากที่นายทรัพย์ได้ตายไปแล้วตามมาตรา 1054 วรรค 2

ดังนั้น บริษัท สยามยานยนต์ จำกัด จึงฟ้องได้เฉพาะนายโชคและนายทวีเท่านั้นให้รับผิดชอบในจำนวนเงิน 300,000 บาท แต่จะฟ้องกองมรดกของนายทรัพย์ไม่ได้

ข้อ 4 นายแดงได้แสดงตัวเป็นหุ้นส่วนร่วมกับนายดำและนายขาว วันหนึ่งนายดำได้ขับรถยนต์ของห้างหุ้นส่วนไปส่งสินค้าให้ลูกค้า ขากลับรถยนต์ของห้าง ฯ ได้ชนนายเขียวบาดเจ็บสาหัส แต่ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน นายดำและนายขาวไม่มีเงินชำระหนี้ได้ทั้งหมด ดังนั้น นายเขียวจะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากนายแดงได้หรือไม่

ตัวอย่างคำถาม มาตรา 1055 ประกอบ 1056, 1059

ข้อ 1. นายอิทธิ นายฤทธิ์ และนายเดช เข้าหุ้นส่วนกันค้าสินค้าประเภทหนึ่งโดยตรง ลงกันไว้ว่าจะเลิกกิจการค้าดังกล่าวในวันที่ 29 เมษายน 2528 แต่ปรากฏว่ากิจการค้าดังกล่าว ดำเนินไปด้วยดีและได้กำไรมากมาย นายอิทธิ นายฤทธิ์ และนายเดช จึงทำการค้าขายกันต่อไป จนกระทั่งถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2528 กิจการค้าเริ่มทรุดลงนายอิทธิจึงขอเลิกกิจการห้างหุ้นส่วนนี้กับนายฤทธิ์และนายเดช แต่นายฤทธิ์และนายเดชไม่ยอมให้นายอิทธิเลิก นายอิทธิต้องการจะออกจากห้างหุ้นส่วนให้ได้ จึงมาปรึกษาท่าน ท่านจะให้คำแนะนำแก่นายอิทธิว่าอย่างไร

แนวคำตอบ

ให้คำแนะนำแก่นายอิทธิว่า ห้างหุ้นส่วนของนายอิทธิ นายฤทธิ์ และนายเดช ในชั้นแรกเป็นห้างหุ้นส่วนที่มีกำหนดกาลเวลาเลิก เพราะข้อตกลงจะเลิกกันในวันที่ 28 เมษายน 2528 เมื่อถึงกำหนดกาลเวลาที่ตกลงกันไว้ย่อมเลิกกันได้ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 (2) แต่เมื่อถึงกำหนดเวลาเลิกหุ้นส่วนทั้งสามยังคงดำเนินกิจการค้ากันต่อไปโดยมิได้ชำระบัญชีหรือชำระเงินกันให้เสร็จไป มาตรา 1059 ให้ถือว่าเป็นหุ้นส่วนทั้งปวงได้ตกลงคงทำการเป็นหุ้นส่วนกันสืบไปโดยไม่มีกำหนดกาล สภาพของห้างหุ้นส่วนดังกล่าวจึงกลายเป็นห้างหุ้นส่วนที่ตั้งขึ้นไม่มีกำหนดกาลอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นยุติ เมื่อนายอิทธิประสงค์จะเลิกห้างหุ้นส่วน จะต้องบอกเลิกเมื่อสิ้นรอบปีในทางบัญชีเงินของห้างหุ้นส่วนนั้น และนายอิทธิต้องบอกกล่าวความจำนองจะเลิกล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือน ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1056 ประกอบด้วยมาตรา 1055 (4)

ตัวบทที่อ้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 (2)(4), 1056 และ 1059

ตัวอย่างคำถามมาตรา 1056

ข้อ 1 เจ็ก แวก ฝรั่ง เข้าหุ้นส่วนกันทำการค้าขายสรรพสินค้าต่าง ๆ โดยตกลงกันว่า ถ้าได้กำไรก็ค้าขายกันเรื่อยไป การค้าขายของห้างหุ้นส่วน เจ็ก แวก ฝรั่ง ดำเนินไปได้ผลดี อยู่มาวันหนึ่ง ภรรยาของเจ็กเกิดทะเลาะกับภรรยาของแวก ภรรยาของเจ็กบังคับให้เจ็ก เลิกเข้าหุ้นส่วนค้าขายกับแวกและฝรั่ง เจ็กตามใจภรรยา วันรุ่งขึ้นจึงมาบอกเลิกการเข้า หุ้นส่วนกับแวกและฝรั่ง ขอให้แวกและฝรั่งจัดการชำระบัญชีเลิกหุ้นส่วนและแบ่งทรัพย์สิน ของหุ้นส่วนให้แก่เจ็กตามส่วน แวกและฝรั่งไม่ยอมเลิกห้างหุ้นส่วน เจ็กจึงมาปรึกษา ท่านว่าจะเลิกหุ้นส่วนกับแวกและฝรั่งกับขอแบ่งทรัพย์สินด้วย ท่านจะให้คำแนะนำแก่เจ็กว่า อย่างไร

แนวคำตอบ

ให้คำแนะนำว่า ห้างหุ้นส่วนที่ตั้งขึ้นระหว่าง เจ็ก แวก ฝรั่ง เป็นห้างหุ้นส่วนที่ตั้งขึ้น โดยไม่มีกำหนดการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นยุดิ เจ็กจะบอกเลิกการเป็นหุ้นส่วนได้ก็ต่อเมื่อ บอกเลิกเมื่อสิ้นรอบปีทางบัญชีเงินของห้างหุ้นส่วน และเจ็กจะต้องบอกกล่าวความจำนง จะเลิกล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือน ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1056 เจ็กจะขอเลิกห้างหุ้นส่วนกับแวกและฝรั่งทันทีไม่ได้

ตัวอย่างคำถามมาตรา 1057

ข้อ 1 อาทิตย์ จันทรและอังคาร เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน โดยกำหนดระยะเวลาเข้าหุ้นกันไว้ 10 ปี ดำเนินกิจการมาได้ 5 ปี ปรากฏว่าขาดทุนทุกปี ติดต่อกัน และในปีที่หกก็มีแนวโน้มว่าจะขาดทุนมากกว่าเดิมอีก นายอาทิตย์ประสงค์จะเลิกห้างหุ้นส่วน เพราะเห็นว่า ดำเนินกิจการต่อไปก็คงไม่มีหวังจะฟื้นตัวได้อีก และห้างก็มีหนี้สินมากมาย จึงไปขบอกลงเลิกกับนายจันทรและอังคาร แต่นายจันทรไม่ยอมเลิกโดยอ้างว่า ยังไม่ถึงเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ ส่วนนายอังคารก็บอกว่าแล้วแต่หุ้นส่วนจะเลิกหรือไม่ก็ได้ นายอาทิตย์จึงมาปรึกษาท่านว่า จะมีทางใดที่ห้างหุ้นส่วนสามัญนี้เลิกกันได้ ให้ท่านแนะนำนายอาทิตย์

ธงคำตอบ

หลักกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1057

วินิจฉัย ข้าพเจ้าจะแนะนำนายอาทิตย์ให้ยื่นคำร้องต่อศาล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1057 โดยอ้างว่ากิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นจะทำไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีหวังจะกลับฟื้นตัวได้อีก

ตัวอย่างคำถามเกี่ยวกับมาตรา 1057 (3) ประกอบมาตรา 1012, 1056 และ มาตรา 1061

ข้อ 2 นายพิเชษฐ์กับนายเศรษฐาเข้าหุ้นส่วนกันคนละห้าหมื่นบาทเพื่อผลิตสินค้าออกจำหน่ายในท้องตลาด โดยมีข้อตกลงกันว่า ถ้าได้กำไรจะแบ่งกำไรกันคนละครึ่ง ถ้ากิจการขาดทุน นายเศรษฐาจะแบ่งเงินเป็นกำไรให้นายพิเชษฐ์ ไม่ต่ำกว่าเดือนละห้าร้อยบาท ต่อมาสินค้าที่ผลิตออกมาจำหน่ายไม่ดี ทั้งนายพิเชษฐ์และนายเศรษฐาต่างกล่าวโทษกันว่าเป็นความผิดของอีกฝ่ายหนึ่งจนโกรธเคืองกัน และนายเศรษฐายังอ้างว่านายพิเชษฐ์เอาเปรียบโดยไม่ได้ออกเงินลงทุนเข้าหุ้นด้วย นายพิเชษฐ์จึงฟ้องขอให้เลิกห้างหุ้นส่วน และให้ตั้งผู้ชำระบัญชี นายเศรษฐาต่อสู้ว่าข้อตกลงดังกล่าวไม่ใช่สัญญาเข้าหุ้นส่วน และนายพิเชษฐ์ไม่ได้บอกกล่าวเลิกห้างหุ้นส่วนล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือน ขอให้ยกฟ้อง

ถ้าท่านเป็นศาลจะวินิจฉัยคดีนี้ได้อย่างไร

ธงคำตอบ

ด้วยบทกฎหมายอ้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012, มาตรา 1025, มาตรา 1057 (3), มาตรา 1056 และมาตรา 1061

สัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนสามัญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 เพราะเป็นสัญญาซึ่งนายพิเชษฐ์และนายเศรษฐาตกลงเข้ากันเพื่อผลิตสินค้าออกจำหน่ายในท้องตลาดร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะได้จากกิจการที่ทำนั้น แม้ในสัญญาเข้าหุ้นส่วนจะตกลงกันด้วยว่า ถ้ากิจการขาดทุนนายเศรษฐาจะแบ่งเงินเป็นกำไรให้นายพิเชษฐ์ไม่ต่ำกว่าเดือนละห้าร้อยบาท ก็เป็นเพียงคำรับรองของนายเศรษฐาที่จะจ่ายเงินเป็นพิเศษให้แก่นายพิเชษฐ์เท่านั้น มิใช่ว่ากรณีจะไม่เข้าบทบัญญัติมาตรา 1025 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันจะทำให้นายพิเชษฐ์ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ของห้างหุ้นส่วนต่อบุคคลภายนอก (คำพิพากษาฎีกาที่ 1159/2510)

การที่สินค้าที่ผลิตออกมาขายไม่ดี และนายพิเชษฐ์กับนายเศรษฐาโกรธเคืองกัน ทั้งนายเศรษฐายังอ้างว่านายพิเชษฐ์มิได้ออกเงินลงทุนเข้าหุ้นด้วย เช่นนี้ ห้างหุ้นส่วนจึงเหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้ ตามมาตรา 1057 (3) เป็นเหตุที่ศาลจะสั่งให้เลิกห้างหุ้นส่วนได้ นายพิเชษฐ์จึงมีสิทธิฟ้องขอให้ศาลสั่งเลิกห้างหุ้นส่วนได้โดย ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือน ตามมาตรา 1056 (คำพิพากษาฎีกาที่ 1956/2517)

เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกันแล้วก็ให้จัดการชำระบัญชีตามมาตรา 1061 ถ้าข้าพเจ้าเป็นศาลจะวินิจฉัยให้เลิกห้างหุ้นส่วนระหว่างนายพิเชษฐ์และนายเศรษฐา และให้ตั้งผู้ชำระบัญชี

ตัวอย่างคำถามมาตรา 1058 ประกอบมาตรา 1066, 1067

ข้อ 1 ภิรมย์ สมคิด ประดิษฐ์ และวิทยา เข้าหุ้นส่วนกันค้าขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ชื่อ ห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์ กิจการของ ห้างหุ้นส่วนดำเนินไปด้วยดีและได้กำไรมากมาย วิทยาอยากได้กำไรโดยไม่ต้องแบ่งให้ใคร จึงแอบไปเปิดร้านค้าของตนเองในละแวกใกล้เคียง ใช้ชื่อว่า ร้านสินค้าวัยรุ่น ขายเสื้อผ้าสำเร็จรูปเช่นเดียวกับห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์ วิทยาดำเนินการค้าที่ร้านสินค้าวัยรุ่นของตน ได้ห้าเดือน เห็นได้กำไรดี คิดจะเลิกกิจการค้าของห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์เพื่อไม่ให้ขาย แข่งขันกับร้านสินค้าวัยรุ่นของตน จึงแสลงหาเรื่องว่า ภิรมย์ สมคิด และประดิษฐ์ ทำ บัญชีไม่ถูกต้อง ทำให้วิทยาต้องขาดประโยชน์รายได้ และขอลีกห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์ ภิรมย์ สมคิด และประดิษฐ์ ไม่ยอมให้เลิกห้างหุ้นส่วน วิทยาจึงนำคดีไปฟ้องศาลขอให้ พิพากษาเลิกห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์ และชำระบัญชี สามวันหลังจากถูกฟ้อง ภิรมย์ สมคิด และประดิษฐ์ ได้ทราบจากเพื่อนว่า ที่วิทยาต้องการเลิกห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์เพราะ วิทยาไปตั้งร้านสินค้าวัยรุ่นขายเสื้อผ้าสำเร็จรูปอย่างเดียวกันกับห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์ ภิรมย์ สมคิด และประดิษฐ์ เห็นว่าการดำเนินกิจการร้านสินค้าวัยรุ่นของวิทยาทำให้ ห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์ขาดผลประโยชน์รายได้และได้รับความเสียหาย ทั้งสามคนจึงมา ปรีกษากันว่า จะเรียกร้องอะไรจากวิทยาได้บ้าง และแสดงความประสงค์ว่าไม่ต้องการ จะเลิกห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์ แต่ไม่ต้องการจะให้วิทยาร่วมเป็นหุ้นส่วนด้วยอีกต่อไป ขอ ให้ท่านแนะนำการต่อสู้และดำเนินคดีตามความประสงค์ของ ภิรมย์ สมคิด และประดิษฐ์ ตามกฎหมายหุ้นส่วน

แนวคำตอบ

อ้างตัวบท ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ 'มาตรา 1058 วรรคแรก มาตรา 1066 และ 1067

ให้คำแนะนำว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1066 ห้ามมิให้ หุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็น อย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการค้าของห้างหุ้นส่วน เว้นไว้แต่จะได้รับคำยินยอม ของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทั้งหมด ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าวิทยาดังร้านสินค้าวัยรุ่นโดยมิได้รับความ ยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วน และประกอบกิจการค้าภายหลังที่ห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์ได้ จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้ว การประกอบกิจการค้าของวิทยาผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งของ ห้างหุ้นส่วนทึนเองแวย์ เป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนดังกล่าว จึงเป็นการ ผ่าฝืนมาตรา 1066 ภิรมย์ สมคิด และประดิษฐ์ จึงฟ้องเรียกเอากำไรที่วิทยาหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายได้ ภายในเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่วิทยา

ทำการฝ่าฝืน ซึ่งข้อเท็จจริงฟังได้ว่า วิทยาเพิ่งเปิดร้านสินค้าวัยรุ่นประกอบกิจการค้าแข่งขันกับห้างหุ้นส่วนที่ดินเองแวร์ได้เพียงห้าเดือน ห้างหุ้นส่วนที่ดินเองแวร์จึงให้การและฟ้องแย้งเรียกเอากำไรหรือค่าสินไหมทดแทนจากวิทยาได้ และอาจเรียกให้เลิก (ฟ้องแย้งขอให้เลิก) ห้างหุ้นส่วนที่ดินเองแวร์ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1067 แต่เนื่องจาก ภิรมย์ สมคิด และประติษฐ์ ไม่ประสงค์จะเลิกห้างหุ้นส่วนและไม่ต้องการจะให้วิทยาร่วมเป็นหุ้นส่วนด้วยอีกต่อไป จึงอาจร้องขอต่อศาลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1058 ขอให้กำจัดวิทยาซึ่งเป็นผู้ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 1067 ออกเสียจากห้างหุ้นส่วนที่ดินเองแวร์แทนการสั่งให้เลิกห้างหุ้นส่วนได้